

[illegible][illegible]

यथापि यद्यो परस्परमनुयाग प्रत्यक्षएव, तथापि सर्वोत्तिष्ठे मा
 वाचात्म्यत्वे-इय सत्यमेव त्वद्य एतत्कोपपात्रता उच्यते। अतः
 दुःख, न्यसहत, त्वयि ते कर्मय, दास्तेमाभिः पात्रोत्तैव अन्यथा
 खलोय लोकेः शुद्धमनुयागमात्रे अन्यथा भावयते, नहि त्वदनुयाग-
 वशात्प्राप्य स्वार्थकृत कृतक, यद्यपि सत्यं, तस्यादिय नः सत्ता।
 त्वया गान्धर्वेण विवाहेन विवाहेनैव, पश्चाच्च लोकेको विवाहे-
 त्तथा यय, वसरे विधेय, वय्या हि राजर्षिकन्यका अनेन विवाहेन
 महर्षि पराक्रमशालिभिर्युक्ते, स्वीकृता एव, तत्कथमा एव गान्धर्व-
 विवाहसामर्थ्य, संपादनाधमनुमोदयति.

राजाश्चामनुवर्तवर्णा निद्रान्ध पर सन्निधे सानन्दमाह, भर्तुः
 अवश्य भवतीति स्वसर्व, कल्पेण चिन्तयाम, सखि! यदत्र गान्धर्व-
 विवाहविषयेऽवदन्तस्मै तथैव नान्य संशयः, अहं तु मन्ये यदा च
 प्रियया स्वमनो मया समुपेतं तदैव मयाऽपि तदुपेक्षितं, तेन च
 तदानीमेवावयोर्विवाहः सद्यः, विवाहेनाम परस्परमनुवर्तव्योर्भूतोः
 कथापि नियमरीत्या समुत्तम, तच्च वैदिकरीत्या वाऽवैदिकरीत्या
 कल्पन्यतेनैव, एषा गीतिश्च गौणी, विवाहे मुख्य कारण परस्परानुयाग
 एव, स चाद्विधौ तदा लोकलज्जामसंश्लेषू लोकेको रीतिः कर्तव्या।
 स चान्नास्ति तदा केवलं लोकेकेन विवाहविधिगोऽनुयागे गौरवयते,
 तद्यथा युष्माकमभिमतं तथैव भवति, अहं च सर्वथा युष्माकं
 युष्माकसत्त्वाश्च वशवत् दाति शोभयामिति.

इमा चात्रिमिति उच्यते करुण्य सानन्दा सा दासी त्वरित-
 म्रथय सर्व विवाहसहितं-इह महर्ष्यो पुण्यमाहे, ऊर्जस, गीराजन-

अथ समस्त कुक्कुटार, च, प्रवृत्ति प्रविश्या सुखे,
अथ, चलाशिवसमावे रात्रीपत्नी, सुप्रवेद्यवर्तिकार्यासुवे संख्याया

(४)

रात्रि रात्रीः रात्रीसदृशमपनीय रात्रीविशेषाश्चक्रे.
पसतां वीक्ष्य विद्यामिव ता स्वप्रयत्नी चरिरे पुच्छं रात्रि. स्वाकाम-
अहं च यावत्सन्निकृष्य सहैवं शुक्र भूतव्यवहारोऽप्युत्थं भवति. ताम-
विष्टनीं विविक्वतवत्तामाधु सा दासी जगद्. साविता वावद्वं विष्ट !
रात्रि पकटीचक्रवृत्ति. विविक्तव्यवहारो रात्री रात्रीसदृशमपनीय रात्रीविशेषाश्चक्रे.
रात्रि महेता मादेन कौमुदीकाव्यवहारो परस्परान्या विनीय रात्रि-
अथ सा दासी रात्रिमा सुप्रयत्नीय रात्रीमपनीय रात्रीविशेषाश्चक्रे.
कस्मिन् पुच्छं रात्रिजन्म भाषण समाकल्पित्यतः सविष्टाऽप्युत्थं भवति.
इत्युक्तं रात्रीविशेषा कठं भवति समपनीय. रात्रीविशेषाश्चक्रे.
यावत्सन्निकृष्य कौमुदीकाव्यवहारो विद्याया सुप्रयत्नीय रात्रि-
रात्रि विद्यमपनीय रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे.
पुच्छं रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे.
इत्युक्तं समं भवत्यतीति रात्रि विष्ट ! इत्युक्तं रात्रीविशेषाश्चक्रे.
रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे.
रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे.
रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे. रात्रीविशेषाश्चक्रे.

विक्रियस्तेष्ववदन्तदंशं कदाश्चप न गृहीत्वाऽविजयत, न्यूनगान्धिश
भाप, तत्र च जयचन्दसेनासागरं निर्विष्य पुञ्जीराजदंशेनैव विना-
शयान् सकलान् सामन्तान् वीक्ष्य समनुव्यत, न्यविष्टव्यस्य कञ्चन-
द्वेणस्य पादयोरपरतः.

स तु वृद्धः सञ्जातुपुत्रं राजाधिराजं पुञ्जीराजं कुकेमविर-
कङ्कितमालप्रदं विवाहकंकणमण्डितकरं वीक्ष्य विस्मयतः सहस्रम-
प्रच्छले, राजाधिराज ! किमिदं ! केन संपादितमिदं ककणं कुकम-
विरकश्च ! मन्ये स्यादिति तद्विरागमनुष्ठानमत्रभवताऽऽयुज्यता, यद्वै
सत्यमेव कनोज्जाधिराजकन्या विवाहिता तत्र तां पुनरपि ब्राह्मण इव
वा वीक्ष्य इव वा अञ्जुगृह एव त्यक्त्वा कथमागतः ! इति, पुञ्जी-
राजोऽपि संभूतं सर्वं वृत्तं विवेच्य कनोज्जाधिराजं सह युद्धप्रसंगे
निश्चितकल्पे प्रत्यक्षयो मां वदिति मन्यमानेन मया जानीता सीति
जगाद.

अथ सर्वेऽपि सामन्ताः सर्वगपि स्वदेवं निवेदयामासुः तत्र
रुगाहीरायस्य निरतिशयं शूलं तथा तद्वध च निशस्य पुञ्जीराजो-
ऽपि परं तु सायवसे, ततश्च तं च विद्वेय पुञ्जीराजः सर्वगपि
स्वसामानास्तथा सविष्टव्य कद्वेषद्विण किकतव्यमिष्टव्यच्छले, ते
सर्वेऽपि-पुञ्जीराजेन स्यादिति गृहीत्वा विजिगीषुं प्रति गतवन्, ते
अग्न्यावतश्च कनोज्जाधिराजस्य सैन्यं न्यूनं स्यान्नऽत्र, इत्यनेनान्नामिष्टा-
कस्य पराजये, सर्वथा वयं पराशोभित जयचन्दसेनां प्रतिवन्द्यतः
पुञ्जीराजं दिष्टीगमने साद्विग्याविष्णुम इति.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ወይም የሆኑ ሌሎች

[illegible]

ה'ת"ק ע"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

1. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 2. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 3. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 4. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 5. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 6. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 7. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 8. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 9. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա
 10. Երևանի քաղաքի քաղաքապետի պաշտոնի վրա

1940

በዚህ ዘመን ስለሚኖሩት ሰባዊ ጥቅማጥቅማት ምሳሌ

ገዢዎች ለገንዘብ ምንጭ ለማግኘት ለሚችሉት ሁሉም
ገንዘብ ምንጮች ለማግኘት ለሚችሉት ሁሉም

ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି : ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ।

ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ । ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ।

(२)

उपरिकथितरीत्या विक्रमादित्यवंशजेषु हलिनापुरराज्यम् पाल-
यत्सु मत्सु चरमोऽनंगपालनामा राजा बभूव. स च सकलगुणसंपन्नो
धार्मिक सदाचाररतो न्यायेन प्रजा. पालयन्नधर्मभीरुरामीत्. तस्मिन्
गजनि पितृवत्प्रेम्णा प्रजा पालयति सति सर्वेऽपि वर्णाः स्वस्वविहित-
कर्मकारिणः सुखस्य परा काष्ठा प्राप्नु. परकीया यवनादयोऽन्या
भारतभुवः सपत्तिं बौध्य नितरा व्यस्यन्त. स्थाने स्थाने च कनकखनी
हीरकनिधीन् मूक्षमाणि वस्त्राणि सर्वानित्यज्यवहारवस्तुमौलभ्य च
पश्यन्त इमा जेतुमैच्छन्. मुन्दरमणीस्तनपरिपूर्णान्त पुरगालिनोऽपि
तम्यानगपालस्य सुतमुखकमलदर्शनमुख दुर्लभमामीत्. सोऽपि सतत-
मीश्वरभक्तिमेव समारणवतरणे नौका मन्यमान सर्वदा परमात्मान-
मभजत. वाचका ' अयं पुण्यश्लोकोऽनंगपालपद्मात्मचरितनायकस्य
पृथ्वीराजस्य मातामह. यद्यप्यस्य राज्ञो न तनय आसीत्तथापि
सगम्बतीलिङ्ग्यावित्र द्वे कन्यके आत्मा. तयोर्मध्ये ज्येष्ठा कमलादेवी
सुविग्न्यातायाः तनीराजीयाया मोमेवगनां भृपालाय प्रदत्ता. अन्या
च क्वोक्तविषयं विजयपादय प्रदत्ताऽसीत्. तत्र परमपतिव्रता
कमलादेवी गन्धर्वनाचरितनायकस्य माता. तथैव कनीयस्या अपि
पुत्रे चयन्दो नान

वाचका ' पुण्यश्लोकस्य पृथ्वीराजस्य मातामहो वर्णितः .
विन्दुवन्देयम्

नयसो गुच्छः ।

- १ सयोगितापृथ्वीराजयो प्रयाणम्.
- २ जयचन्द्रस्य पृथ्वीराजानुपादनम्.
- ३ आत्मार्क्षितारकाण्ठीरयोः संग्रामे पतनम्.
- ४ उभयसैनयोरतुमुलं युद्धम्.

(१)

अथ दिग्विजयनगरगमनार्थं कृतनिधया सा राजकन्या
सयोगिता प्रथमतः स्वयं परमप्रेमास्पदं सखी-
मण्डलमपृच्छत्. तच्च स्वसख्या मनोरथस्य
सप्तलवणमयलोचनं सद्गुणं रतिगन्मथयोरिव सर्वथा-

पुनःपुनः सयोगितापृथ्वीराजयोर्विलसन् द्रष्टुं चतुर्दशहलं सा
सयोगितादियोगवार्तामकरमात्समागता निशम्य विस्मितं मुहूर्तं नष्ट-
चेतनमिवाभवत्. ततः पथमपि महता विवेकेनावधूतशोकं तत् सयो-
गितायाः सुखं विलोक्य स्वदुःखमजहात्. विज्ञापयास च साखि !

पूर्वार्जितैः सुकृतैस्त्वं द्वितीयं मन्मथमिव सुंदरं पुरंदरमिव प्रतापशालिनं
सम्राजं पृथ्वीराजं पतिमलमथाः. त्वं च दिल्लीपतेः शर्चवेन्द्रस्यार्ध-
भागिनी संवृत्ता. तदिममैश्वर्यातिशयं प्राप्यास्मान् मा विस्मर ! वयं
तु भवत्या विस्मृता अपि रात्रिदिवं सीतार्पितं त्वत्कल्याणायैव प्रार्थ-
यिष्याम हति.

राजकन्या संयोगिताऽपि चिरसहवासिनीनां सखीनां वियोग-
दुःखेन व्याकुला तासां प्रेममयीं पाथेयमिव विज्ञप्तिमाकर्ण्य संतुष्टाऽश्रु-
परिपूर्णनेत्रकमला सादरं सर्वा अपि परिष्वज्य सगद्गदमवदत्—सख्यः !

अहं च यद्यप्यधुना दिल्लीपतेरंशभागिनी संवृत्ता तथापि आत्मानम्
युष्माभिः समं नानाविधक्रीडारतां कनोजपतेः कन्यामेव भावयामि. ये
खलु संपत्तिं विपाति च नदीप्रवाहस्य वृद्धिक्षयाविव स्वावस्थां मन्यन्ते
न ते कदापि स्वात्मानं स्वकीयान् वा विस्मरन्ति. ये तु हीनमतयः
संपदागममदोन्मत्तास्ते स्वात्मानमेव विस्मरन्ति तदा च का कथा
स्वकीयानां स्मरणस्य. सख्यः ! तावत्कालमेव भवतीभिर्मदीयं दुःखं
सह्यं यावन्मम भर्तारि पृथ्वीराजे वर्तमानस्तातस्य कोपो न शान्येत.
शान्ते च तस्मिन्नहं युष्मान्दिल्लीनगरं समानाययिष्यामीति.

अथ राजकन्या कथमपि तासामनुज्ञां गृहीत्वा स्वदासीमण्डल-
मापन्तुं समागच्छत्. तच्च दयानुस्वामिन्या वियोगदुःखेन व्याकुलं
सततनिपतदश्रुजलचिन्दुनयनोत्पलं सर्वमपि गमनसन्नाहमकरोत्. राज-
तनया संयोगिताऽपि तन्मनावस्थार्धैर्यं समवलंब्य जगाद्—दास्यः !
अचारभ्याहं युष्माद्वियुक्ता भविष्यामि. अहं यथाशक्ति शीघ्रमेव

एवं सर्वं व्यवस्थाप्य गृहीतसर्वानुज्ञाया अपि संयोगितायाः
पादयुगुलं तस्मान्निवासात् सहसा निर्गन्तुं नाशकत्. यद्यपि सा
स्वयंवृतेन हृदयवल्लभेन समं गन्तुमुत्सुकैवासीत् तथापि कन्यायाः
पितृगृहमोहो बलवत्तरएव. स चैनामस्मिन् समये स्ववशा चक्रे.

अथ वेलायमानां स्वकान्ता संयोगितां वीक्ष्य पृथ्वीराजः पुन-
रपि जगाद—प्रिये ! निर्गमनवेलाऽतिक्रामति. अस्माभिश्च सूर्योदया-
त्पूर्वं महान् पन्था आक्रमणीय एव. अन्यथाऽनुधावंस्तव पितांऽवयो-
रनिष्टं कुर्यात्. यद्यपि अत्र चिरं वसन्त्यास्तव वियोगदुःखं दुष्परि-
हरं तथापि मदर्थं त्वया यदा स्वजनकस्नेहोऽपि समुज्जितस्तदाऽस्य
स्थानस्य तद्वर्तिना वस्तूनां स्नेहत्यागे का क्षतिः. तत्क्षणिकमिमं
मोहं विहाय मया सह गन्तुं सन्नद्धा भवेति.

बुद्धिमती संयोगिताऽपि स्ववल्लभस्येदं भाषणमाकर्ण्य निर्धूत-
मोहपटला सत्वरं स्वदासीमश्वमानेतुमादिदेश. पृथ्वीराजश्चाश्वानयनो-
द्यता तां दासीं प्रतिपिध्य संयोगितामवदत्—प्रिये ? गच्छतोरावयोर्मार्गे
विन्ना अवश्यं भविष्यन्ति. तदस्मिन् समये भिन्नमासनमनुचितं.
यत्खलु इष्टं वाऽनिष्टं वा स्यात्तदुभययोरेव म्यान्नैकस्य. मार्गे
चातिवेगेन धावता मया सह त्वं धावितुं न शक्यसि. तद्विरम
भिन्नाश्चरोहणव्यापारान्. त्यक्त्वा च लज्जा मम पृष्ठत एनमेवाश्व-
मारुह. एष मम विश्रामपात्रं कुलीनोऽश्वः शीघ्रमेवावां स्वराजधानीं
नेष्यतीति. साऽपि संयोगिता युक्तमेवेदमिति मन्यमाना दासीजनस्य
प्रणामान् गृहीत्वा तस्मै नानाविधं पारितोषिकं वितीर्य स्वकण्ठगता

(२)

अथ रात्रीपतिः पृथ्वीराज इव स्वपत्नी संयोगितामिव रात्रीं गृहीत्वा स्वनिवासमगच्छत्. सर्वा अपि तरका संयोगितादास्य इव स्वस्वामिनीवियोगदुःखाकुला प्रासादद्वाकाशे लीना अभवन् सर्वेऽपि पक्षिणो जयचदाय कन्याहरण कथयन्त इव सर्वत्र व्यचरन्. पृथ्वीराजमार्गप्रदर्शनार्थमिव भगवान् सविता पूर्वाचलमारुरोह. सर्वेऽपि प्रजाजना अविदितरात्रिवृत्ता यथानियम स्वस्वव्यापारमन्वतिष्ठन्.

तदानीं कविराजश्चन्द्र स्वीयमाह्निक सर्वं विधाय देवी भगवतीमुपास्य कनोजाधिपस्य दर्शनार्थमगच्छत्. राजा च तदानीं राजसभायां स्थित्वा राजकार्याणि सामन्तदूतान्युपायनानि अपश्यत्. चन्दकविश्च स्वसेवकाद्वारा स्वागमन राज्ञे कथयितुं द्वारपालाय न्यवेदयत्—सोऽपि श्रुततत्कीर्तिर्विज्ञातराजस्नेह. सहसा गत्वा तदागमनं निवेदयामास राजा जयचन्दोऽपि कविराजस्य प्रातरागमनकारणं जिज्ञासमान्योऽप्यन्ततोऽलब्ध्वा सचिन्तं शीघ्रमेव तत्प्रवेशनार्थमादिदेश. सोऽपि द्वारपालः सत्वरमागत्य कविराजं प्रवेशयित्वा राजदर्शनं मकारयन् जयचन्दोऽपि सादरं विहितसत्कारं उच्चासने तं निस्पृहचन्दकविमुपावेशयन्. चन्दकविश्च सप्रदायानुरूपं शुभैराशीर्वचनैस्त कनोजाधिपतिमनुजग्राह. कनोजाधिपश्च पृत्तकुशलप्रश्नं सादरमपृच्छन्—कविश्रेष्ठ! अयं च समयो भवतो भगवतीसेवायाः! तदयं कथं भगवत्युपासनं नुष्ठानं विहाय भवन् प्रातःकाल एव मम सभामन्त्रमन्त्रेण! इति

स्वीकृत्य चिरं विलस्य प्रमानकाले म्यनिवाम गन्तु निर्गन्तना म
एकाकी निरीक्षकाध्यक्षेण सम युच्वा सर्वानपि नान् यनालयनिर्धे-
नकरोत्. इति.

निगम्य च स्वसेवकघात तथा म्वदु हेतुहरण गजा जयचन्द्र
कोपसंतप्त सेनापतिमाहूय--सेनापते ! अह च मध्याह्नेऽद्यैव तं
कन्याचौरं पृथ्वीराजमनुधाव्य वदीकृतु निर्गच्छामि. तत्सद्यो सेना
सन्नाह्य त्वमपि मया सहागच्छेत्यादिगत्. सर्वान् मामन्तानपि तथैव
न्यवेदयत्.

अथ कथमपि स्नातमुक्त. जयचन्द्र. सेनापतिनिवेदितमेना-
सन्नाहो महत्या त्वरया सामन्तमण्डलवृत्तस्तं पृथ्वीराजमनुदधाव.
तं च स्वजामातुः शासेन समुद्युतं जयचंद्र वीक्ष्य कोपाकुलो
भगवान् सहस्ररश्मि प्रखरै. किरणै सतापयामास. वातश्च
रविसंतापसंतापित प्रतीप वहन् सैनिकान् सामन्तानत्यन्तं
क्लेशयामास.

गृध्रादयो मासलोलुपाः पक्षिणश्च भयसूचकैः शब्दैस्तमस्मा-
ध्व्यापारादुपरन्तुं बोधयन्त इव सेनां परितो विचेरुः. जलाभावतृ-
ष्णासमाकुलाः सैनिका रविसतापमसहमाना भूमितले निपत्य
प्राणान्विससर्जु. अन्ये च बलवता प्रखरसूर्यसंतापेन सतप्ता रुग्णा
एवाभवन्.

एवं स्वविरोधीनि पंचभूतान्यवलोक्याऽपि अखिन्नः कोपाति-
रेकप्रनष्टमतिस्तथैव महता जवेनानुदधाव.

अथ नदापतन-भयमरमतेभराजिसंकुलं, असह्यदुर्दातवाजि-
हंगारय-पाष्टत. प्रतिफलितनूर्यप्रकाशदुर्दशमलभीषणं, सकलमध्य-
भागधिराजमानसद्गलतिफाभयकरसादिकुलं, तीव्रविषादिग्धफलक-
पाणमन्त्रधिराजमानं, अनेकशरधानुष्कगणभृषितं, मध्यभागे शनैः
प्रचलन्ततामिमंष्टलमारित, अनेकलोहपेटिकाराक्षितकोशं, तत्पश्चादध्व-
राकटस्थापितमध्यसप्रष्ट, सेनामध्यधिराजमानसेनापतिकरधृतराजवैज-
यतीसुन्दर, मदागजारुढकनोजाधिपानुवृत्तं सैन्यमवलोक्य रोजुकामो
'गोविंदरायगेहलोट' नामा पृथ्वीराजमामंत. स्वसैन्यं स्वामिभक्त-
नैनिकभृषितं गृहीत्वा गंगाप्रवाहस्य पर्वते इव तस्य सैन्यस्य मार्गेऽ-
तिष्ठत्. तद्याकस्मादागत प्रतिबंधकारणं विलोक्य क्षणमात्र स्तब्धं
फनोजाधिपसैन्यमभूत्. जयचंदस्तु प्रतिबंधक तत्पृथ्वीराजसैन्य वीक्ष्य
हृद्ध. सहसा तदाक्रमणाय सेनापतिमादिदेश.

गोविंदरायस्तु तं फनोजाधिपस्यागाधमनन्त सेनादधि प्रेक्ष्य
तद्रोध आत्मानमशक्तं मन्यमानोऽपि मामिहितदक्षः पृथ्वीराजस्य
निर्विघ्न दिह्रीगमने माहाय्य चिकीर्षुर्महतोत्साहेन तेन समं योद्धुं
प्रचक्रमे.

अथ सम्प्रवृत्ते तीव्रत्वेपाहतखट्वागसंपातध्वनिभीषणे सावेशं
युध्यमानवीरसमर्द्धमनोहरे युद्धप्रसंगेऽरूपबलोऽपि गोविंदरायः फनो-
जाधिपसैन्यं जर्जरितमकरोत्. जयचंदस्तु तस्य शौर्यं स्वामिभक्तिमव-
लोक्य विस्मितः परमामिननन्द ततश्च तं गोविंदरायमपि स्वर्गं प्रेष-
यित्वा फनोजाधिपो जयचन्दोऽग्रे प्रयाणमकरोत्. आचिरादेव चन्द-

पुण्डीरनामा सामन्तस्य मेनामगुप्तः पतिः पुनरीगमनम् . नागर्षिः पुनरी-
मेन्य शपथित्वा नमपि निहत्य महता नेगेन जगदन्ते एव प्रसक्तः .

३)

अथ क्रमेण प्रनिर्गमार्थं गमागतं न पुनरीगमनम् . निरु-
पमन्य कनोज्ञानिषे जयचन्दं दिङ्निगममभिलक्ष्य पुनरीगमनमुपावृत्ति-
मपि परमश्रेष्ठनिर्णये भैतिके समः आनताष्टं ' नामा सामन्तः'
पुनरपि प्रनिर्गमो भूत्वा गेहं मार्गं निश्चिन्तयन् वानकाः ! अस्य साम-
न्तस्य सवविनी कापि विचित्राऽऽख्यायिकाऽस्ति . सा चेत्थम्—

पुरा खलु पुनरीगमनस्य सामन्तश्चौगोचव्हाणनामा क्रौडपि
भृष आसीत् स च परमम्बामिभक्तः स्वधर्मनिष्ठः सज्जन आसीत्
वद्विषु भार्यायु मतीष्वपि स चिगत्तनयः न लेभे . अथ स्वर्गार्जु-
मध्ये काचनापन्नमत्वा निशम्य सन्तुष्टो महताऽनन्देन प्रसूतिमय-
प्रत्यपालयन् सम्प्राप्ते तु प्रसूतिसमये पागितोऽपि मलोभेनेतस्ततो धाव-
मानैर्मिथ्यैव कथितपुत्रजन्मा स चौगोचव्हाणो महता प्रमोदेन-
पुत्रोत्सवमकरोत् . ततश्च जातमत्यवृत्तोऽपकीर्तिभयाच्चिन्तितुर कथ-
मपि तत्सत्यं वृत्तं गोपायामास अथ गतेषु केषुचिन्मासेषु प्रवर्धमाना
तां कन्यकां वीक्ष्य दुष्कीर्तिभीतः स भूपालस्तां निभृत्तं गृह्णित्वा
शमोर्देवालयमगच्छत् आगत्य च तां कन्यकां शंभवे समर्प्यात्मान-
मपि तद्वलिं विधित्सुः स चव्हाणः शकरनध्यायत् . तस्य भक्ति-
तथा दृढनिश्चयं च विलोक्य सन्तुष्टो भक्तवत्सलः शकरस्तां कन्यकां
पुमासं विधाय तस्मै समर्पयामास . समर्प्य च जगाद्—राजन् !

मुप्रमिद्वचद्वाणवशजो वीसलदेवो नाम महाविक्रमशालं
 राजाऽजमीरक्षेत्रे राज्यमकरोत्. इदमेवाजमीरनगरं द्रोणगिरिशब्देनाऽपि
 निगद्यते. अतु. अस्मिन् राजनि ग्राय राज्य न्यायेन शासति
 मति बुभुक्षिता गृधा इवमे महमदीया इमा भारतभुवं जेतु प्रयत्न
 नातिराकर्तुमयं वीसलदेव सर्वान् धात्रियवशमभवान् नृपान नागान्याध्र-
 माह्वयन्. सर्वं च नृपान्दत्तानमगीकृत्य तद्राजधर्मीमाजगम्. येषां
 गुजराधिपो भीमदेवो नाजगाम. तदनागमनं च दृष्ट्वात्वेक मन्थाने
 वीसलदेवमे भीमदेवमावागम्य रणांगणं जिगाय. यत्र च तेन ग्वा
 वीसलदेवस्य युद्धं बभूव तस्मिन् ग्वात्वे स्वयंश मारणार्थं गत्वा
 वीसलदेव स्वनामाकिन गतजनर 'वीसलनगर' नामस्य गत
 वाचकाः ! अस्य वीसलदेवस्य संबंधिनीमात्यायि ॥ चन्दनामा स-
 र्वयः स्वविरचिते रासाग्रथे न्यरूपयन् सा चेत्यग -

अयं वीसलदेव एका नागकन्या पर्याणयत् तया नगरं गच्छ
 प्रेम्णा वशीकृतं स वीसलदेवस्यस्यामेव परमनुरक्तोऽभवत् तत्तद्वदन्
 सपत्न्यः परमदुःखन् सा च नागकन्या स्वविरासामन्त्रिणं दत्तार्णव
 तदागमयति निर्माय तं निभूतमागमनपरणमेव गतः शब्दः दत्त-
 शोऽपि तं गृहीत्वा तन्मन्त्रिण प्रतिदिनमगच्छत्. सपत्न्यश्च तं गच्छन्
 दानवदत्तः कथं राजा गच्छतीति विचारयामासुः. उभे मते
 कारणतोऽपि विनाय सन्तुष्टासन्मणि सनेन गोप्यमासुः. इत्थं च
 मणि विना तं गच्छन्मनोवदन्तिरस्तुल्य इत्थं तत्ते महद्वत् दत्त-
 र्थमाग. सन्तुष्टासन्मणि विचार्य तेन मते दत्तं च दत्तः ।

በዚህ ስብሰባ ላይ የሚገኙት ሁሉም አካላት የግብርናው ስርዓት
ድረጃ፡ ከገንዘብ አቅርቦት ምንጭ ጋር የተያያዘውን ጥያቄ
ደጋፊ ሲሆን በዚህም ስርዓት ላይ የሚገኙት ሁሉም አካላት

[illegible]

የትምህርት ማሻሻያ ስራ ላይ ማብራቅ

[illegible]

राजा अवचंदः प्रतापशालिनः कहरकंठीरस्य स्वर्गगतिं निश्चय-
विद्योऽपि अभ्यसिषाह. पुनरपि ज्वेन मे प्रवचाल. ततश्चापे-
गच्छन्ती कनोजसेना रोद्धुं काशीराजो नाम पुत्रवीरराजसामन्तोऽपे-

अथ पुनरपि स आतताईसामन्तः स्वसैन्यं व्यवस्थाय महता
बलेन कनोजाधिपसैन्यामाचक्राम. कहरकठोर्योऽपि तदाक्रमणं शौर्येण
विकलीकृत्य युद्धं. अत्रिरादेव संमुखमागतौ तौ द्वौवपि वीरौ स्वयुद्ध-
वायुयेण सैनिकानां विस्मयं जनयतौ परस्परप्राणैश्च प्राणं तत्तज्जु.

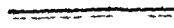
समापनीयमेवेति. कनोजाधिपश्चेदं ब्रुव निपन्यात्यन्तं समतप्यन्.
तदा विजयस्याशा दुर्लभा. अस्ति. अस्माभिश्च समारोवं कापं
स्योनिता स्वामानमेव हरयति यदा स स्वकन्यैव शत्रुं साहस्ययति
राजन् । एष दिङ्मिपतिः पुत्रवीराजः स्योनिता न हरति किं
विस्मयोऽयथावर्णातिष्ठतः कनोजाधिपसमीपमाजगाम. आतदं च—
कठोर्यस्य तदलौकिकं स्योनिताया शौर्यं पालिनिष्ठं प्रम स वीर्यं
माना वीर्या उरिकां निष्कास्य स्या नां उया विच्छेद. कहर-
सैन्यपतिना समकुटं विजिष्य कुरुता तस्मिन्नेव क्षणे स्वमव्यविराज-
पुत्रवीराजं कठोर्येष्टाआचक्राम. सात्री स्योनिता स्वपतिं स्वपुत्र-
स कहरकठोर्योऽपि तस्मिन् पुत्रवीराजमाकल्प्य स्वहस्तगतया उया त
मनौ यद्विजयार्थिणी स्योनितापुत्रवीराजो. नो गीर्य आतानदः
अत्रिरादेव न सोऽप्ययन्महता बलेन-भारतौ, निनीअनोय-

अन्यथावत स महता बलेन दिङ्मिपामाभेदय.
शौर्येण पुत्रवीराजसैन्यपतिमातताईश्रीमाकल्प्य महीना भोगं दि पाक.

एकदाऽप्य गीतिवत् स्वकीयान् कर्तव्यम् ऊवाचैव कारणात्कुरुत् राजा
 पृथ्वीराजेन कोपमालिनेन ताडितस्तेन च कोपाकुलो भूत्वा खड्गं
 निकोपाचक्रे. राजा च तं कुरुमवलोक्य सोपश्रमं 'वत्स ! अहं न
 यत् खलु वीरस्य मत्तकं न तवस्य किं तु राजा पुत्रो मन्वानोऽहं-
 मिथं व्यामवदम्' इति जगाद. स तु निभर्षिकस्त्वदासीमेव 'राजन !
 न खलु वीरस्य मत्तकमेव राजा किं तु शरीरमपि तस्यैव. वयित्वं
 अत्यल्पमिदमुच्यते. वीरस्य वृद्ध्यादिकमपि स्वाभिमानपूर्वकं मयि-
 चरयामास. अस्ति.

यदा च तं कनोज्जाहिषरोषाय माम् पृथ्वीराजः स्थापयित्वाऽप्य
 गच्छन् प्रचञ्चल तदा स स्वाभिमतो वीरः स्वमस्तकं खड्गेन
 चिह्नत्वा तस्मै दत्त्वाऽवदत्. राजान् ! अहमस्मि देवताविग्रहशाली.
 मदीयोपास्तदेवता मद्याभिमतं वरमदात्. यावच्च वीरो भूमौ न पत-
 त्वापत्तुं न मरितुमर्षीति. तावत् मदीय वीरो गृहीत्वा तं जवेन
 विछीनयन् गच्छ. अहं च सर्वथाऽनुधावन् कनोज्जाहिष रोत्स्यामि.
 परन्तु मदीय वीरो भूमौ मा स्थापयति.

पृथ्वीराजोऽपि तन्मस्तकं हस्तेन धृत्वा जवेन गच्छन् प्रसर-
 त्वापवित्रहत्वा सद्योऽपि वीर्य कस्याचन महद्विषयस्य शीतलच्छायाया
 विश्रान्त्यभूतमवावर्त्तत्. राजकन्या सद्योऽपि पश्यन् कोमलांगी
 वीरकथावनेन धीडितसन्निभदेवा कथेन भूमिपवतीयुं सन्ध्या. अत्रि-
 देव श्रीरामकायविकरसंनतपञ्चानिता पिपासा तामपाहृत्य. ता च
 पिपासाकुला वीर्य पृथ्वीराजः केषाञ्चन निकारस्य तस्य दृष्टौ
 सा च प्रज्जपिपासा व्याकुलाऽपि स्वाभिमानपूर्वकं विरागमानं विगच्छ-
 त्वा तं वीरं दृष्ट्वा तस्य सज्जतवृत्तां गच्छत्. स वीरः

पुनश्च विना दृष्टमप्यहं कोपः ।

नदी वीर नगरे मविशन्त दृष्टवः । स्थितसंयोगिनाक प्रदर्शय
कमलाविषयविवक्षयन्ते विज्ञानां समीपमागतं वक्ष्ये स्यादेव

प्रतिपादयामासि..

सामान्येन स्वस्वविषया परित्याज्यते इति पात्राः शत्रुरागमन
कनोत्तरावित्युक्तं वक्ष्ये विज्ञानिणः । सत्त्वं इति द्वार विषय महेता
वदन्ति नान्यथागतं मत्तकालिकमप्यहं विषय इति वक्ष्ये

सुविधाया महेता इति वक्ष्ये चक्षुः..

स्वस्वविषयं च सुविधिवत्प्राप्तं वक्ष्ये नान्यथागतं वक्ष्ये विज्ञानिणः ।
महेतावित्युक्तं वक्ष्ये विज्ञानिणः । सत्त्वं इति द्वार विषय महेता
वदन्ति नान्यथागतं मत्तकालिकमप्यहं विषय इति वक्ष्ये

प्रतिपादयामासि इत्युक्तं वक्ष्ये विज्ञानिणः महेतावित्युक्तं

सत्त्वं वक्ष्ये विज्ञानिणः । सत्त्वं इति द्वार विषय महेता
वदन्ति नान्यथागतं मत्तकालिकमप्यहं विषय इति वक्ष्ये

प्रतिपादयामासि इत्युक्तं वक्ष्ये विज्ञानिणः महेतावित्युक्तं

सत्त्वं वक्ष्ये विज्ञानिणः । सत्त्वं इति द्वार विषय महेता
वदन्ति नान्यथागतं मत्तकालिकमप्यहं विषय इति वक्ष्ये

६८३ विहीनारं विजेत्पुण्यं. अत्र न संशयः. पुत्रोत्पत्तये यत्नः
 पुत्र. अहं तु सेनापत्यस्यैव सन्निवि स्यात्
 यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः
 यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः
 यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः
 यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः

(१)

समाप्तः.

१. विहीनारं विजेत्पुण्यं.
२. अहं तु सेनापत्यस्यैव सन्निवि स्यात्.
३. यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः.
४. यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः.
५. यथाशक्ति व पुत्रोत्पत्तये यत्नः.

४५ तद्विषये सम्यक् चन्द्रकले. समानासममानं धीरापत्तं.
 सुखेन चन्द्रकले. राजाऽपि कर्तव्यनिष्ठो यस्य साहाय्यं विपश्ये.
 सावर्तमाना. यत्नं समुपार्जयत्. चन्द्रकलेन चन्द्रादिवर्तमाने राज्ञो
 राजाध्यायान् मनीं विरिद्धं सद्यः प्रकटयत्. राज्ञः 'कनोबाधियते !
 साधयत स्वयं राजाऽनेन युद्धेन किं वा लाभः ? यदि विजितवान्, तदा
 राजाऽपि स्वयं विरिद्धं करिष्यतीत्यत्र न संशयः. परन्तु

विषयान् राजा चन्द्रकलेऽपि विरिद्धं राजाध्यायान् विरिद्धं विरिद्धं.
 नया राजा युद्धेन. तदयुगाऽपि राजा विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं.
 तदा राजा विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं.
 विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं विरिद्धं

४६ तद्विषये सम्यक् चन्द्रकले. समानासममानं धीरापत्तं.
 सुखेन चन्द्रकले. राजाऽपि कर्तव्यनिष्ठो यस्य साहाय्यं विपश्ये.
 सावर्तमाना. यत्नं समुपार्जयत्. चन्द्रकलेन चन्द्रादिवर्तमाने राज्ञो
 राजाध्यायान् मनीं विरिद्धं सद्यः प्रकटयत्. राज्ञः 'कनोबाधियते !
 साधयत स्वयं राजाऽनेन युद्धेन किं वा लाभः ? यदि विजितवान्, तदा
 राजाऽपि स्वयं विरिद्धं करिष्यतीत्यत्र न संशयः. परन्तु

मन्ये विद्वान्मरविजयेन न तवामीष्टं सिध्येत. तदमीष्टं तु कन्या
 हरतः पृथ्वीराजस्य यासनं. परत्नवदंशप्रय-यतो जीवतः पृथ्वीराजस्य
 वंदीकरणं त्वत्पुण्यसदृशं. सोऽपि न वीरश्रेष्ठ! यथाशक्ति युद्धं च स्वर्ग-
 मलंकरोष्यति वीरजनवत्तव कारुण्ये ! सती सद्योपिताऽपि तमेवमु-
 सरोष्यति. एवं स्थिते स्वकन्यायास्तथाजाप्राविर्वातजन्मं पातकमेव त्व
 उत्पद्यसे. किमनदेव त्वदमीष्टं ? यद्येवमवा पवतता वीरं युद्धं. अहं
 तु मन्ये-त्वादृशोः सात्त्विका राजान इदृशामीष्टसंपन्नश्च न रुदति
 युध्यन्ते किं परपटिङ्गापारिहाराधमव. तामसा यवनादयो जनः परेषा
 पातमेव स्वाभीष्टं मन्यते युध्यते च. तदिदंमास्मादपकीर्तिकारिणः
 संश्रामात्. यथा हि पात्रीना राजपुत्रः स्वकन्यास्तस्मै राजकुमारै-
 र्गोपयतिवाहेन व्यूढा अभिननदस्त्वैव पृथ्वीराज सद्योपिता चाभि-
 नयं लोकोऽप्युपवसां कीर्तिं संपादय. यथाहि स्वकन्या हरन्ते
 श्रीकृष्णं तद्वीर्यः प्रिताऽभिननदं तथैव त्वमपि कुरु. न तावद्विषमणी-
 वृथैव तस्मै विद्वेषापययो गृह्णाण. राजन् ! त्वं हि क्षत्रियकुल-
 ठंकार इदृशैः कौरैः कृमाभिः कुलगायो मार्यः. कनोजम्पात !
 पृथ्वीराजेन न तव कन्या हता किं तथैव स्वयमपराऽपहृतिरिति
 किं न श्रुतानि त्वया तद्वन्द्यैकारणाधूमज्जवावता त्वत्समर्ताना वचांसि.
 एवं स्थिते सकलक्षत्रियगणहृता मुनिवैर्यगीकृतोऽयं गामर्वाविवाहः.
 तमनंगीकृत्य स्वस्य क्षत्रियत्वं गमयसि तदिच्छयात्. परं युद्धं त्वं !
 केवलं युद्धा वंदीकृत्य च पृथ्वीराज सकानं केवलं क्षणमात्र
 स्वमनसः सन्तोषो वा श्रेयान्जित परमानन्देन योग्याय पृथ्वीराजराज
 प्रिया कन्या सम्यक् सकलजनसन्तोषो यथाश्च श्रेय इति स्वयमेव

अथ जयवन्द्यो बहस्त्वपि सप्तमं विदुषा स्वपुरीहितेन सम
विदुषां समा कारमुच्यते। त्वकन्याविवाहसिद्धेर्बु निरूप्यो। जयवन्द्य-
कापत्यः सर्वानपि स्वाधिकापिण्डादिस्मन्निवृत्तौ रक्षित्वा न्यूनतापरिवृष्टिमाशङ्क-

(2)

राजा कबीरा विषादि चयनगता स्वकन्या संयागता नदीन-
दीनामननद. सर्वः स्वस्वामिं सप्त प्रत्यक्षं स्वकन्यामनयत्.
सयागितादि कुत्सादिना स्वपराधमप्राप्तमय चरितकन्याया
वृद्धस्य पतिः पादौ जगद् वयवन्देदि विस्मयना महता नीतिन
सर्वीरपरिज्ञानोन्मत्त .

सर्वज्ञानि मय दिति.

1934

1. The first is the fact that the
 2. second is the fact that the
 3. third is the fact that the

स्पृष्टा. सा तु क्रुद्धा तस्मिन्नेव क्षणे ' त्व राक्षसो भव ' इति त शशाप. अचिरादेव राक्षसस्वरूपमापन्नः स वीसलदेव. सर्वास्तन्नगर-वासिनो जनान् भक्षयामास. तद्धीत्याचावशिष्टा नागरिका अन्यान् देशान् जमुः. तेन तन्नगरं म्रगानामिव निर्मनुष्यमभवत्.

अथ तस्य वीसलदेवस्य पुत्र सारंगदेव पितुरनन्तर स्वीयं राज्य पालयामास. तस्य च पुत्रोऽनहदेवो राज्य शासदजमीरनगरे महान्तमनहसागरनामकं तडाग व्यरचयत्. अनहदेवस्य तनयो जयपालस्तस्यानन्ददेवस्तस्य प्रतापी पुत्र. सोमेश्वर. क्रमेण द्रोणगिरिराज्यमकरोत्. वाचका ! अयमेव प्रतापसूर्यस्य पृथ्वी-राजस्य पिता. अस्मिन् राजनि स्वराज्यं शासति सति कश्चन ब्राम्हण स्वपत्नीत्रासेनोद्विग्नस्त वीसलदेवं शरणं गत्वा ' मा भक्षय ' इति प्रार्थयामास. स तु वीसलदेवरूपी राक्षसः साश्चर्यं ' किमितीत्यं निर्वि-ण्णोऽसीति' त ब्राम्हणमपृच्छत्. स च दीनो विप्र स्वीया परिस्थिति तस्मै निवेद्य मम पत्नी मा पर त्रासयतीति कथयामास. राक्षसश्च तस्य विप्रस्य भाषणेन सजातकृपस्तस्मै विपुल द्रव्यं वितीर्य- ' विप्रश्रेष्ठ ! अह च राक्षसयोनिं प्राप्यात्यन्तमुद्विग्नोऽस्मि. तत्त्वमितो गत्वाऽजमीराधिप सोमेश्वरं वद ! राजन् ! वीसलदेवराक्षसस्त्वा मन्मुखेन विज्ञापयति- ' मा हत्वा भक्ष ' इति यद्यप्यास्मिन् रूपे मा हत्वा तेन राज्ञा भक्षणमशक्य तथाप्यह सूकररूप धृत्वा परितोऽरण्ये विचरन् मृगयार्थं समागतेन तेन राज्ञा हंतव्य . योहि मन्मास भक्षयेत्सोऽ-वश्यमेवालौकिकपराक्रमशालिन्. सद्गुणाढ्यन् पुत्रोल्लभेत. ततोऽवश्यमेव

माज्ञापयत् . दिङ्नीनगरवासिनोऽपि स्वप्रभोः प्रतापशालिनः पृथ्वीरा-
जस्य परमगान्धर्व कनोऽपि जयचंदस्य परमलावण्यवत्या पुत्र्या
सम विवाह निगम्य नानदा यध राक्षि स्वस्वगृहाणि भूषयामासुः .
तदानीं च तदखिलं दिङ्नीनगरं स्थानेस्थाने नददसंख्यपटह, संगीत-
गोष्ठीषु गायद्वारागनासहस्रकंठमधुरध्वनिसमाकुल, इतस्ततः ससभ्रम
धावमाननागरिकपुरभीगणचरणकमलनूपुरशिञ्चितग्रहणव्यग्रहसगणव्या-
कुलम् . अगणितालकृतबालिकापादपद्मनिर्गलितलाक्षारसराजितराजमार्ग,
पूर्णकुम्भसकुलदेहलीप्रतिगृह . मंगलगानासक्तवैश्यांगनामनोहरं, सुव्य-
स्यितसख्याश्चिक्कणपरिबाध, गगनागणविहरचित्रपटमयीभिः पताका-
भिराच्छादितम् , प्रतिचतुष्कनिबद्धसुगन्धिकुसुममालानिपतस्वराग-
धूमरनृपवीश्याहं , आरामोष्णविलसत्सरसीउहसुगन्धलोभधावद्भ्रमर-
संस्कारवमनोरमं, स्वस्वकर्मव्यग्रराजसेवकं, हस्तधृतकनकदण्डराज
पुरुषनुरक्षित नूतनमन्यादिवाभवत् . यत्तल्लु सततं निपतद्भयंकर-
लोहगोलकभयकर, पिहितकपटराजद्वार, अनवरतयुध्यमानवैरगण-
सिंहनादव्यकुल रणक्षेत्रमिव दिनद्वयात्पूर्वमासीत्तदेवाधुनाऽगाधानन्द-
विलासमग्न स मेरुधाने स्थापितसत्कारमण्डप विवाहानंदनिभम वीक्ष्य
को वा न विलयेत को वा कालस्य माहात्म्य लोकार्तात न नूयात् .
इय सर्वा हि अलौकिकशक्तिशालिन परमात्मनो लीलेति कोवा न
वेदेत् ? अस्तु .

जयचन्दन्तु स्वकन्याविवाहार्थं दिङ्नीनगराद्बहिरत्युत्तम विस्तीर्ण,
नानाजातीयपुष्पवीथिकासनाथं . सतत मंदमदबाहिकुल्याभ शीतल .
प्रतिस्थानं विराचितकृत्रिमरमणीयजलयंत्रसुमनोहरम् , कुसुमितानेक-

च्छविभासुरं योगितायाः कर्मणः सात्त्विकेण यत्तु पुनरेवमप्य-
हस्ते तन्निधाय सगद्गद—आत्मयेष्ट ' राजन ' ' पुत्रिपते ' अथ
हि हस्तस्तुभ्यं सयोगितात्म्याः मिना मनोभुजा पुनः प्रदत्ता एव.
साम्प्रतं तु इमं लौकिकनिनादेऽभिनिनामादिकं नेऽहं समर्पयामि
एषा सयोगिता त्वया म्यगुणेः मयादिना न मनु मया
प्रदत्ता. न सल्ल सागरादृतेऽन्य कश्चन नर्दना यन्निवेष्टे
अथ हि करो रत्नगणमण्डितकङ्कणभूषितोऽन्येषा दुष्प्राप एषा
संयोगिता हि करदानमिषेण त्वयि बद्धानुगम हृदयमेव ते
समर्पयति. तदात्मवद्रिम पालय. त्वया मह मीलिनेय मम कन्या
विष्णोर्लक्ष्मीरिव चिरमलकरोतु दिल्लीराजसिंहासनमिति जगाद.
पृथ्वीराजोऽपि प्रदत्तोचितोत्तरस्तस्य श्वशुरस्य पादावभिवद्य सर्वेभ्यो
विप्रेभ्यो भूयसीं दक्षिणां वितीर्य मूर्तया कीर्त्येव तया नूतन-
वध्वा सम स्वावासमागमत्. जयचदोऽपि विस्मृतपूर्ववृत्त स्व-
योग्यतानुरूपं सम्पद दासीगण भूविभागाश्च दिल्लीश्वराय जामात्रे
ददौ. अभोजयश्चागणितान्विप्रान्. सत्कायामास सर्वानपि पृथ्वीराज-
सामंतान्. विविधैरुपचारैः स्वजामातुर्मनोऽरंजयत्. मृगयादिभिरपि
सर्वेषां सामंतानां मनांसि समतोपयत्. राजा पृथ्वीराजोऽपि स्वप्रजा-
स्तथा कनोजाधिपतिसामंतानसेवत

अथ कतिपयदिनान्युपित्वा गृहीतस्वदेशगमनानुज्ञो कनोजाधिप
स्वदेशमाजगाम.

(३)

इत्थं महता सायासेन महता युद्धेन च कनोजाधिपं विजित्य संयोगितां लब्ध्वा स पृथ्वीराज आत्मानं कृतकृत्यं मन्यमानोऽद्वितीयेन तारुण्यसहायेन संयोगिताया लवण्येन मोहितमतिर्विलसैकसक्तो बभूव. स च कदाचित् प्रभाते स्नात्वा विरचितसंघ्ये पासनः क्षणमात्रं राजसभां गत्वा राज्यकार्यं पश्यत्. संयोगिता तु तत्कालमपि पतिविरहमसहमाना भूयेभूये विजप्य राजसभागमनात् न्यवर्तयत्. प्रधानामात्याश्च परं विश्वासपात्राणि कृत्स्नमपि राज्यकार्यं सम्यगकुर्वन्. पृथ्वीराजशत्रु-वस्तु तं विलासनिमग्नं शृण्वन्तोऽपि तत्प्रजानां राजनिष्ठां तदीयं शौर्यं च जानन्तो न किमप्यकुर्वन्. पृथ्वीराजश्च संयोगितया समं तेषु तेषु ऋतुषु नानाविधान्विलासांश्चक्रे.

अचिरादेव मदनमत्तकोकिलालापमधुरः, सर्वतः प्रफुल्लकुसुमि-
तागणितवनलतामोदान्धप्रसरशंकाररम्यः, मदनवाणैरिव सुतीक्ष्णैरुप्र-
गन्धैराग्नकैरैर्व्याप्तानेकसहकारः, चन्दनगन्धवाहितडागजलसगिम-
लयवातहृद्यः, निर्निद्रसुवर्णचंपककलिकाकिंजल्काच्छादितभूविभागः,
प्रफुल्लपारिजातकुसुमविरचितभूशय्यः, तारुण्यमदोन्मत्तरुणीभिरिव
कुसुमस्तवकावनजमल्लिकालताभिराक्रान्तसकलारामः, सप्रियकरस-
चरत्तरुणिगणकृतस्वगतः, मानिनीमानविसंसननहविषः, ऋतुराजो
वसंतसमयस्तयोर्विलासे साहाय्यविधित्सयेव समाजगामः.

तावपि शृंगारशास्त्रपारंगौ शरीरसंपत्तमान्वितौ तारुण्यमदशा-
दिनीं तं समागतं वसन्तसमयं सत्सु समारभेताम्.

कदाचित् सततनिपतत्परागाच्छादितासु, परभृतांलापनादितासु, निर्निद्रचूतकलिकामोदमधुरासु सहकारवीथिषु कृतनिवासौ संगीतकथाभिः, वारांगनानृत्यैः, नानाविधयौवनविलासैरात्मानमरमयताम्.

कदाचित्—अतिचपलासु, नानाविधवर्णरंजितासु, मन्दवात-संगोत्थतरंगचंचलासु नौकासु स्थित्वा परस्परकण्ठगतबाहुपाशौ चिरं मदनशरपीडितयोर्हंसयोर्लीलामपश्यताम्.

अन्यदा तु--सततानिपतत्कुसुमास्तृतभूमिषु वकुलवीथिकासु चंपकलतासंमिश्रासु विराचितकृत्रिमदोलामु स्थितौ सुखमयीः क्रीडाश्चक्रते.

कदाचित्—प्रफुल्लकुसुममयीना, बालपल्लवमधुराणां माघवीलताना निकुञ्जेषु अतिमधुरगन्धचन्दनासिक्तैश्चंपकवकुलसहकाराशोककुसुमैर्विरचितासु पुष्पशय्यासु रतिविलासानकुरुताम्.

एव वसन्तसमयं निर्विशेषमुपभोगेनादृत्य अग्निमसमयं सेवितुमप्रेभांत.

कदाचित्--अनेकयत्रमुक्तैः सुगन्धिजलसेकैराद्रीकृते, घनसारचूर्णमिकते, मन्दमन्दवाहिकुल्याजलशीतले, अनेकपल्लवमयलतासमाच्छादिते धारागृहे समारब्धसंगीतौ सुरेन समयमयापयताम्.

कदाचिन्—अतिनिर्मलजलासु, कमलसहरादुर्जयतरुणीमुखचन्द्रासु, हंममिथुनद्वन्द्वमुखरासु, लतानिवारितातपासु गृहदीर्घिकासु रग्नीषु वा तौ स्नानप्रियेण विदरन्तौ चिरमरमेताम्.

कदाचिन्-निर्मलचन्द्रिकारमणीयानु. उशीरजवनिकासंगशीत-
नानु. जगत्तन्त्रजगत्तन्त्रानु, स्फटिकमाणिमयीषु, व्यजनवात-
शीततिनानु प्रासादादाहानानु शारफल ग्रीडाध्यकते.

ततश्च गर्भधूपलान्कृतमेघाट्टनगगनतलो वर्षासमयोऽपि त
मेघितु नामन्त रदाजगाम.

नद्यानां तु--कुन्दनस्तवजालकृतानां कदम्बवृक्षाणामधस्तात्,
पारिजातवृक्षदीपितानु, जलभरातिक्रान्तकृतानां सुनदीनां तीरेषु
अनवरतजलपतननोहगानु कदलराजिषु चिरं विलेसतु..

कदाचिन्- अत्युज्जतपर्वतशिखराग्रवर्तिराजप्रासादवातायनेषु
स्थितेषु प्रचलवातनुजसजवधनघटाः. मन्द मन्द चपलविलसितानि,
गहना धेगेनाधस्ताद्विपततो जलप्रवाहान् पश्यन्तौ क्षणमिव सकलं
दिवसमगमयताम्

कदाचिन्-- जलपरिपूर्णेषु बीजाकुरहरितेषु पंकमयेषु क्षेत्रेषु
प्रधावनश्रान्तहरिणमिश्रुनविहारदर्शनेनात्मानममोदयताम्.

एव चिरवासं वर्षासमयमभिलक्ष्य संजातवैतृष्ण्यं तं पृथ्वीराजं
प्रेक्ष्य नृन्ना सयोगिताया सखीव शरत्त सेवितुमारभत.

तत्र च-मृक्षमनिर्मलसलिलप्रवाहानां, तीरविराजमानमृदुलपंकनां,
काशस्तवकालकृतोभयतीराणां नदीनां पात्रेषु हसामिश्रुनानि वीक्ष्य
नितम्बविम्बानुकारीणि पुलिनजातानि समालोक्य परं रेमाते.

कदाचित्-- अतिनिर्मलपद्मगधूम्रसालिलमण्डितासु, चक्रवाक-
युगलचक्रमणसंजातलहरीषु, गृहदीर्घिकमु स्वयमवतीर्य कृतजन्-
क्षेपविलासौ परमप्रफुल्लनि सहस्रपत्रमंडितानि लक्ष्मीनिवामभवनानी-
वातिरमणीयानि कमलानि विन्द्य तन्मालामिः परस्परमलंकुर्वन्तौ
समनुप्यताम्

कदाचिन्मृगयामिषेण जनममर्दं परिहरन्तौ सस्यपरिपाक-
पिङ्गानि, कचिद्विगतयामश्यामलानि कचित्प्लम्बितमूमिकृश्यानि
क्षेत्राणि पश्यन्तौ, स्थाने स्थाने ममुत्पन्नानां वन्यवृत्तानां स्वादूनि
फलानि भक्षयन्तौ चिरमेकान्तवासमुखमसेवेताम्.

तदानीमेव तं सम्राजं संयोगिनाविलानमन्नमवलोक्य हेमन्त-
तुर्विलासानिधिरागच्छत्.

तत्र च- तुहिनकणमौक्तिकमालालंकृतान् लताभि स्त्रकोमल-
शाखाभ्रैराश्लिष्टान् वृक्षान्, हिमानीपीडापरिहारायेव स्वस्तिकंकृतव-
जालं सूर्यं, शीतवातकम्पमानगाढाश्लेषतत्परमिधुनगणं, निर्दिश्य तूल-
शय्यामये निर्धूमांगारपूर्णलोहपात्रे, अगुरुचन्दनघूपधूमचुम्बितविलाने,
गर्भगृहे चिरमस्वपताम्.

कदाचित्-- अनुदित एव भगवति मरीचिमालिनि, मौक्तिक-
भरमस्वादूनि, आमलकरसपाकव्यञ्जनानि, वातामदाडिमादिपौष्टिक-
पदार्थरुचिराणि, पक्वान्नि भुञ्जानौ, कस्तूरिकाप्रचुरगंधविरचिताग-
लेपनौ, ऊर्णावस्त्राणि परिषाय पाशक्रीडामकुरुताम्.

कदाचित्-- प्रवलतुहिनान्धकारव्याप्ते, अदृश्यमाननचोत्तम-
प्रदेशे, अगणिततुषारकणमौक्तिकराजिसमलंकृतमृप्रदेशे, प्रमाते समु-

स तावन्निरोधमग्निरिहिरणापनीतद्विधौ सर्वत्र पर्यटनेन हेमन्ताश्रित्य
प्रत्यर्पणी भिर गृह्यमाने

एवमेवायमेव हेमन्तं शिशितुं शनंस्तं सेवितुं प्रचक्रमे.

तत्र तु-- पिरलीभगद्विमज्जनिके, सुखकरसमशतोष्णवाते,
पृथुभित्तुन्मन्तापुष्पागोदमधुरे, प्रजववातोत्पापितभूलीपद्भूमरदिगन्ते
सायकाले ऽश्वत्थाम पर्यटन्ता हिमकुना जातीलतादुर्दशा विलोक्य खिनौ
नृत्तनाकिसलयमण्डितान् सहकारार्थान्विलोक्य सममेव सुखदुःखे
तान्भूताम्.

पञ्चाचिन्-- प्रबलवातजर्जरीकृतशुष्कपत्रध्वनिभिषिणः नयन-
पीडाकारिधूलिधूमरन्यासदिगन्तः, सकलतवावरीदलवन्तलुण्ठकः,
नानावृक्षगणपलाच्छादनापहरणदक्ष शिशिरः कदाचिदतिलावण्यवत्याः
प्रियाया संयोगिताया स्वस्य च शरीरे पीडयेदिति मन्वानौ गर्भगृह
गुह्यं श्रित्वा मीढा चक्रतुः.

एवं रात्रिदिव विलसतोस्तयोः संयोगितापृथ्वीराजयोर्मनसि
स्वराज्यचिन्ता नैव पद लेभे. नापि कामवासनाऽशाम्यत्. सा च
प्रत्यर्वितपृना बन्दिज्जालेव प्रतिदिनं बध्नुधे. यद्यपि राजनिष्ठाः
प्रधानामात्या स्वस्य कार्याणि दाक्षिण्येनाकुर्वन्तथापि स्वामिनः राज-
कार्यविमुखमुपलभ्य कुमारगामिनो नीचा जना राजकार्यविघ्नानुत्पाद-
यामानुः.

एकस्मिन्दिने गृह्यार्थं निर्गतं पृथ्वीराजं निशम्य सर्वे तद्वीया
गृह्यमासदाया अपि तत्साहाय्यार्थमागच्छन्. अचिरादेवाटविकैः

‘अस्यां मुहाया मिहो वगनि’ उनि नानो ममानिना तां नाना
निशम्य सर्वे मृगयनो मदान्त कोलादल कुन्तिस्मरन्ता यमुः निर्जगाम
न ततोऽनिरादेव मिह नर्मपावणो जटाकलापमणिनशिमः कोलाक-
तरनयनयुगलो महास्तापमः स तु नष्टिगमलांशौ — नृपाधमं
पृथ्वीराज! अहं नात्र निभृत स्थितस्तीर्णं तपश्शगनि. तुभ्यं च तस्य
नवमगंशं धितरामि. नृथैव मदान्धेन त्वया मदीया तपस्या विमिता.
तदचिरादेव त्वदीयः शत्रुस्त्वां वन्दीकृत्य त्वदीये अक्षिणी कानेन
विदारयिष्यतीति शशाप.

तमिमं शापं मुलमकोपस्य दुर्वाससः शिष्येण चक्षुःश्रवसा
प्रदत्तं निशम्य खिन्नः पृथ्वीराजः स्वयमागत्य तस्य मुने. पादयो-
पपात. दयानिधे! मुनिवर! अज्ञानतः कृतोऽयं दासस्यापराधः.
क्षन्तव्य इति व्यजिज्ञपच्च. स तु क्रुद्धो मुनिः ‘राजन्’ न ममायं
शापो मृषा भविष्यति. किंतु अयामित आरभ्य वर्षादृर्ध्वं भविष्यतीति
प्रलपंस्तिरोदधे. राजाऽपि लब्धधैर्यः संयोगितया समं विलासनिमग्नो
बभूव. यद्यपि परीक्षिदेव पृथ्वीराजेनावशिष्टे वर्षे देहसाफल्यं
कर्तव्यमासीत्तथापि प्रकृतित एव रजोगुणाधिक्येन संयोगितालावण्य-
लुब्धो न किंचिदपि उचितं चिन्तयामास. प्रत्युत पुनरपि पशुवद्वि-
षयकर्ममासक्तो बभूव.

(४)

एवं विलासपरे दिल्लीश्वरे क्रमेणाधमा जना. सर्वत्र स्वव्यव-
सायानारभन्त. शत्रवोऽपि निभृतं गूढचारैर्ज्ञातवृत्तान्तास्तस्य राज्य-

ग्राह्यगणानां प्रायतन्त परांशं साहिष्णवोऽग्राह्या परस्परद्वेषपरा अभि-
 यन् वैगिह्यस्य स्वयमेतन्मलममाना युद्धाभावान्मस्ता अन्यनृपाणां
 सेनां प्रापिमान् मत्तदीय सत्ताबुद्धीनश्च भूयःभूय पृथ्वीराजेन
 पराजितेऽपि पुनरपि दिग्विराज्याक्रमणार्थं प्रायतत तदानीं चेमां
 स्वराज्यस्य दुर्दशा विलोक्य सर्वेऽपि वृद्धा नागरिका मिलित्वा
 विज्ज्वल्यज्ञादिनारार्थं सभां कुरु तां च मिलितान्ते कृत्स्ना राज्य-
 न्यदग्धा पितासमजाय राज्ञे पृथ्वीराजाय निवेदयितुं चन्द्रकविं
 पितापयाम नृः

चन्द्रकपिश्च तेषां राजानिष्ठानां प्रजामुत्थानां विज्ञप्तिमाकर्ण्य परस्मिन् जगद्-नागरिषुमुत्थानां । यद्यपि युष्मदर्थमहं पृथ्वीराजस्य विलासमन्दिरं गत्वा सर्वं वृत्तं तस्मै निवेदयिष्यामि तथापि संयोगिताप्रेमपादावद्वद्, स पृथ्वीराजस्तत्र शोष्यतीति निश्चितमेव । यद्य खलु विषयानुरागकलुषेऽन्तःकरणे कर्तव्यजिज्ञासा प्रादुर्भवेत् । अथ हि हाहुरर्जुनरायः सामन्तः पृथ्वीराजस्य परमं मित्रम्, संयोगिता-करणेऽयमेव प्राधान्येन पृथ्वीराजमसहाययत् परन्तु साम्प्रतं विषयलुब्धः स स्वसाहाय्यकारिणमपि न पृच्छति कुतो मां विप्रं ! तथाप्यावां विलासमन्दिरं गत्वा यथाशक्ति सर्वं वृत्तं निवेदयितुं प्रयतावह इति ।

अथ चन्दकवि समं हाहुरीरायेण विलासमान्दिरद्वारं गत्वा
दासीना मुख्याया दास्या हस्त इदं पत्रं ददौ. —

राजान्विलासमगस्त्व । गौरांग्या राजकन्यया ॥

इतो माहिंमदः शत्रुः । तव राज्यं जिधृक्षति ॥ १ ॥

सा तु दासी तमेणामणि तान दासीना गतान्कृत्य राज मर्मादे
 तन् पत्र निक्षेप. तस्मिन् समये राजा पृथ्वीराजस्यपुत्रपत्नी चानुत्त
 तदानीमेव तत्पुत्र कुशाग्रमत्या मयोगिन्या पठितं पत्रं चोच
 सा राजानं जगत्--- नाह ! कृष्णपापी. गुमानं मया मद विनाम-
 कारिणो वीक्ष्यामूययति. अनेकजन्ममपादिते मुहुर्नेष्टमनयोश्चरण-
 योर्दाम्यभवम्. माम्प्रतमपि यदि न मनोऽथ मफलागिष्यामि तदाऽहम्-
 भाग्या स्याम्. तस्मादिदं चूर्णाकृत्य वन्द्यो निक्षिपामि इति राजा च
 श्रेणमतिर्न किमपि प्रत्युवाच. प्रत्युत मलीलं जहाम. तेन च समु-
 तेजिता राज्ञी मयोगिता सर्वाअपि स्वदामी. ' येनेदं पत्रमानीत यश्च
 तस्य साहाय्यकारी तावुमावपि वेद्रे पृष्टे ताडयत. येन भीतोऽन्य
 कोपीदृशं पत्रं नानयेदित्यगात् राज्ञ्या उमामाज्ञा कण्ठं कृत्वा सर्वा-
 अपि संयोगितादास्यो वेद्रेदस्ताः स्वामिन्या नियोगमनुष्ठानुमहमहमि-
 कयाऽधावन्.

तौ च चन्द्रकविहाहूलीरायौ महतौत्सुक्येन राजाज्ञाश्रवणे
 सोत्कण्ठौ महता वेगेनागच्छन्तं दासीगणं वीक्ष्य समुत्समभवता.
 तदानीमेव तयोः पृष्टयोर्वेत्राघाता समापतन्. तौ तु कारणम-
 विज्ञाय संभ्रान्तौ मुहुर्तं निश्चलमतिष्ठताम् यद्यपि तासां दासीनां
 शासने पर्याप्तबलौ तौ तथाप्यवलानामुपरि हस्तक्षेपो वीराणां नोचित
 इति मन्वानौ कथमपि राजद्वारकपाटे पृष्ठाभ्यां धृत्वा वेत्राघातान्
 पर्यहरन्. अत्रान्तरे स्वदासीप्रतापस्य तथा स्वशत्रुशासनदुःखस्य
 दिदृक्षया तत्रैव पृथ्वीराजेन सम संयोगिता समाजगाम. सा च

न मा त्वाङ्मादृक् स्वामोक्षयेति मतेजप्राप्त्याय प्रार्थयामास न च
 ब्राह्मणमन्त्रद्वयं गृहीत्वा गन्तुष्ट श्रीमतेव मोमेन्द्राय न मतेजस-
 फलयत्. ततश्च स्वयामन्तमतेन समं गृहयार्थं निर्गच्छ न मोमेन्द्र
 क्षणात् मृकटपथादिना वीरमन्त्रादय इत्या तन्मागं सर्वं मन्त्रमन्त्र
 तस्मिन् गोजने कविगजस्य चन्द्रवन्दिन पिताप्यस्य चन्द्रवन्दे
 श्रीद्वेणगिरिनाथ मोमेन्द्र समाज प्रार्थयामास प्रागन्त. मोमेन्द्राय न
 निपुण चन्द्रवन्दिनमपि तस्मिन् पिताप्य. चन्द्रवन्दे च समाज
 मन्त्रयोन्यतागुरुपान पराक्रमगानुराग पुरातनमन्त्र. समाज
 पृथ्वीराज गृहब्राह्मणचरित्र--(१२६५) परिमितं चित्तमन्त्र च २५

[३]

अथ राजाजनगपाल स्वयमभूतोऽपि स्वयन्वयो पते ॥ १
 राजजयचन्द्रो ब्राह्मण परममोक्ष सत्ताजन पवयत् स्वयं ॥ २
 साधन निर्वर्ण स्वयं राज्य मोमेन्द्राय चन्द्रवन्दे ॥ ३
 समर्पयितुं मनःपते चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे ॥ ४
 पतामन्त्र

वर्गान् वर्गान् प्रदीपयत् स्वयं भवत् स्वयं ॥ १
 गार्ग्यं पार्ग्यं पार्ग्यं पार्ग्यं पार्ग्यं पार्ग्यं ॥ २
 तत्तत्तत् स्वयं स्वयं स्वयं स्वयं स्वयं स्वयं ॥ ३
 प्रेम्णा पार्ग्यं चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे ॥ ४

चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे चन्द्रवन्दे ॥ ५

[illegible]

642

[illegible]

त्या । एतावत्कालपर्यन्तं यत्सर्वतन्ममपि विस्मयतः परं किंकर्तव्यं
 लक्ष्मिचरणम अहं हि मन्त्र-प्रथमतः सर्वस्य प्रजाजनेभ्यो
 विश्वाभिरपि दत्ताय सर्वेषां नागिकाणां मदतीं स्यां करोमि । तत्र
 मदीयमक्रीडमपि विविधाविधं समीपतः परिकरोमि । तत्रैतैश्च
 कर्तव्याविचारणार्थं कायैति । तदेतद्यदि भवतामनुमतं तदा शीघ्र-
 मेव मन्त्रप्रथमतः सर्वत्र वृत्तकर्मण्यतः अहं च प्रपत्नी । स्या-
 सम्यग्मात्रेण लक्ष्मिचरणैः ।

ते चाकस्मादेव पुष्पगोत्रस्य कर्तव्यदक्षतां विविधं विस्मिता
 प्रतिहतवर्कः सर्वधर्मस्य सर्वकर्तृत्वं पुष्पगोत्रस्य कर्तव्यसामान्यमस्मिन्वत् ।
 प्रजवपश्चमादिषु स्वयमेव समीपितस्य स्वयं वारमणादहं । तत्र
 क्षुरणलक्ष्मिदेवतागमनं सर्वप्रथमं प्रादास्यां गत्वा तं राज्ञं
 कर्तव्यदक्षं धर्मशीलं समीपितं गच्छामाक्षयं सोऽपि च परं
 विस्मयतः पुष्पगोत्रं विपश्चलस्य विद्याविशेषां प्रवर्तते मन्त्रानां
 देशः मनसैवार्त्तते । निजगच्छ-वयस्य ! पुष्पगोत्र ! अद्यापि
 मारुतवपस्य आगच्छेयं समीचीनमेवास्ति । अद्यापि रजतरेमणीनां
 पादविज्याभिर्युक्तं द्याम् , तानि धर्मशीलानां सुवीनां तन्नामि नमस्ति ।
 यतो विपश्चलरत्नमयी भवान् स्वकर्तव्यविधानाय पुनरपि पूर्ववत्-
 वारितव्यः । पुष्पगोत्र ! त्वद्व्यस्य पुनर्युगवस्य यद्यपि तदेव कुरु-
 अन्यथा कीदृशी अपि विदुःसामानानां कर्तव्यः किं न विदुष्यते !
 अत्रेता चास्माद्विपश्चलैः सम्यक् सेवा सन्नाह्यं व्यङ्ग्यवता कर्मा-
 पुष्पगोत्राऽपि तदीयानामप्युद्देशाय मन्त्रानां सत्त्वात् ।

पृथ्वीराजोऽपि मातामहस्येन्द्रप्रस्थाधीश्वरस्यानंगपालस्याजा शिर-
सांऽङ्गीकुर्वाणः सर्वं हस्तिनापुरराज्यं स्वीचकार. राजाऽनंगपालोऽपि
योग्यपुरुषे निहितराज्यभारतया निश्चिन्तो वदरिकाश्रमं तपस्तप्तुं प्र-
ययौ. स्वपितामहेन कृत्स्नं राज्यं पृथ्वीराजायैव समर्पितमेवेत्य
नितान्तं क्रुद्धः कनोजाधिपतिरनंगपालस्य कनिष्ठकन्यापुत्रो जयचंद-
पृथ्वीराजाय परमद्रुह्यत्. प्रकाशमब्रवीच्च—मातामहेनानंगपालेन कृत्स्नं
राज्यं पृथ्वीराजायैव समर्पितमेतन्न सम्यक् कृतं. अहमपि ह्यनंगपालस्य
दौहित्त ! यथाऽनंगपालस्य पृथ्वीराजः प्रियस्तथाऽहमपि. शरीरसंबन्ध-
तश्च समानावेवावाम्. तस्मादनंगपालस्य राज्येऽर्धो मदीयेऽशोऽस्त्येवेति.

वाचका ! यद्यपि राजाऽनंगपालेन यत्कृतं तत्साध्वेव शास्त्र-
विहितं च. यतः सर्वाण्यपि शास्त्राणि पुत्रेषु ज्येष्ठपुत्रस्य राज्यभोगित्व
वदन्ति. तदभावे न्यायत एव ज्येष्ठकन्यायाश्च तनयस्तदंगभागिति
वदन्ति. तथापि राजनीतौ न्याय्यान्याय्यविचारस्तावदेव जायते यावदु-
भावपि पक्षौ समबलौ स्याताम्. यदा त्वेकः पक्षोऽधिकबलोऽन्यश्च
हीनबलस्तदा सर्वं न्याय्यान्याय्यविचारं विहाय सबलो हीनबलं
नाशयत्येव. सज्जना ^१ किमर्थमित्थं दूरान्वेषणा. ये खलु राजान इह
जगति नानाविधान्नियमान्विधाय जनान् पालयन्ति तेऽपि परराज्या-
पहारार्थं रात्रिदिवं प्रयतन्ते. यदि कश्चन चौरो रात्रौ निभृतः कस्यापि
गृहं प्रविश्य तद्द्रव्यमपहरति ज्ञायते च स तत्कर्मकारी राजपुरुषै-
स्तदा स कारागारे स्थाप्यते. परन्त्विमे राजान सुव्यवस्थिता सेना
गृहीत्वा यदा सर्वजनानां समक्षं परराज्यान्याक्रम्य तत्स्थ जनानां

वृत्तकुशलप्रभ सायं सभागमनार्थं चितोडधिपमामय्य पृथ्वीराजः
स्वनिवासं प्रत्यागच्छत्

अचिरादेव च भोभा सभ्या नागरिका ! युष्मत्सर्व मी पृथ्वीराजो
युष्मानाज्ञापयति-एष सप्तकृत्वः पराजितः शहाबुद्धीननामा
यवनराजः पुनरपि योद्धुमागच्छति अस्मदीयाश्च केचन तस्य
सहायाः, तस्मात्प्रत किं विधेयमिति विचारयित सायकाले मरती
सभा क्रियते, तदर्थं च सर्वैरपि भवद्भिरागन्तव्यमिति.

निशम्य चेमां घंषणा र्वेऽपि नागरिका आश्चर्यमग्ना
आनन्दोद्भूतसङ्कल्पः प्रफुल्लितहृदो विहितदिनकृत्यारत सभासमय
प्रतिपालचामासुः, अचिरादेव चानन्तबन्दिजन तृतीयार्तिः, सफल-
सागन्तचक्रवात्मभ्यवर्ती तारागणनपगतो विपुर्वि प्रदक्षिणानो
दस्तिष्कन्भगत पृथ्वीराज स्वनिवासप्राकाराभिर्गत्य गन्धेया
प्रजाजनानां प्रणामान् गृह्णन् क्रमेण सभास्थानमाजगाम, तत्रैव
समरसिंहोऽपि सभायागतस्तेन पृथ्वीराजेन समभेवात्तेन समुपाविशत्,
तौ च गताप्रवृत्तेः पेशरिणविव नराधीनानेव तौषधिः, क्षीण-
दित्तिनगरवाग्निन आनन्देन सिंहाजनिव रसत्, पृथ्वीराजोऽपि
स्वयं समरसिंहस्य सत्करान्दिधाय तृत्तरा पदरविः, र्वेऽपि
प्रतिमाह्वय सेन जल तर्पणं क्षापयत्, सवेऽपि पञ्च जनास्तेन सज्ज-
नेन कृपयाः रत्नमण्डपे गृह्यतेत्यादि, आनन्दोद्भूतः च पञ्च-
नरैरगवाधन् तेन च मरार् र्वे ताहलोऽभवत्.

(३)

एवं महोत्सववचना महानि कालहले प्रचलिते मने
 राजप्रामादस्य मध्यचतुष्कवर्तिनी महती शिला द्विधाऽभवत् ततश्च
 जगामाधरी. रुद्राग्रमालामारी, रक्तनरनयनः, हस्माग्रेविलम्बक-
 रालनमखड्ग, नरकपालभूषितद्वितीयहस्त, शररत्नानघोषद्वारी
 वीरभद्र आविर्भव.

तं च भयङ्करस्वरूपं वीक्ष्य पृथ्वीराज साष्टांगं प्रणिपपात.
 परन्तु स न पृथ्वीराजं किंचिदप्यभाषन्. तत शिवभक्त ममर-
 मिहन्तमनसत् स्वीकृत्य च तदाभिवदनं नृपेभ्यस्तं च वीरभद्रं
 देवाकृतशाली चन्द्रकवि 'अस्मि कश्चन विशेषः' इत्यपृच्छत्.
 तदानेनैव स धोघोष उच्चैः-अहमस्मि वीरभद्र. परमेश्वरेण
 मदाशिवेन दक्षयज्ञविश्वंमार्धनुत्यादिन तं च यज्ञ स्वमगित्वा
 वृनक्तव्यः मदाशिवान् 'यो हि तव निद्रा भेदयति तस्या
 कुलक्षयो भविष्यति' इति वरं लब्ध्वाऽत्र नुखेनाशय. प्राभानिजेन
 वाद्यकोलाहलेन मम निद्रा भिता. तेन च तव राज्यं नश्यति
 नैतायदेव विन्दु तव कुलक्षणेऽपि भविष्यति. योऽयं शत्रुवर्दीना
 यवतन्त्रं राज्यमपहर्तुमागच्छति स च विजयाभूय त्वा वन्दित
 वीष्यति. तत स नृकर्मज्य दिग्विजयस्य राजा नाम भूत्वा
 भवदरणि कुलक्षणे वीष्यति स च विजयस्य एव मोगदुरु-
 स. ते यवतः राजा भविष्यति इति

इमं भाविनमनर्थं वीरभद्रमुखान्तिशम्य सजातदुःखः स
 पृथ्वीराज स्वप्रजानां दुःखं भविष्यतीति मनसि कुर्वन् श्रूय-
 मुञ्चत् तमश्रूणि मुचन्त वीक्ष्य वीरभद्र सहायमाह—राजन् !
 अयावधि ये खलु रामचन्द्रादयः परमात्मावताररूपा राजान
 मृत्तास्तेषु कस्य हस्ते खलु इयं पृथिवी नियमेन स्थिता ? न
 कस्यापीति प्रत्यक्ष ! तदवश्यं भाविन्यर्थं दुःखविधानमनुचितं.
 मानवो हि क्षणिकान्विषयान् नित्यान् मन्वानस्तेषां क्षये वृथा
 शोचति. स शोक एव मानवस्यायुर्व्यूनीकरोति. तद्विरमास्मादकार
 णदुःखकरणात्. एषा हि जगतो रीतिः यदेकस्य विषयस्यापहारे
 यस्य स विषयः स शोचति येन च लब्धः स मोदते तस्मादु-
 दासीना एव विद्वांसोऽस्मिन्विषये इति. उक्त्वा चेत्थं स वीरभद्रस्ति-
 रोदधे राजा च खिलं स्वमन्दिरमगात्. सर्वेऽपि प्रजाजनास्तस्य
 वृत्तस्य श्रवणेनात्यन्तं दुःखाकुला बालका इव भुवि निपत्य रुरुदुः. अन्ये
 धनिकाश्च स्वयनस्य रक्षणाय नानाविधानुपायानुपायुञ्जत. कुलीना
 जना स्वस्तीणा तथा भगिनीनां शीलरक्षणाय स्थलान्तरमकुर्वन्.

एवं व्यग्रेषु सकलनागरिकेषु अम्बस्थचितं पृथ्वीराज पर
 दुःखाकुलः शयनमदिरं प्रविशेश. तत्र च प्राणप्रिया स्वसंकटमन्त-
 क्रमलमुखी चिन्तारुन्ता सयोगितामवेक्ष्य दुःखितमन्ता सहसाऽऽश्लि-
 प्य सलीलं जगाद. प्रिये ! अवश्यं भाविनो भावा भवन्त्येव तत्र
 नारिती मानवस्य प्रतीकारसामर्थ्यं न खल्वस्मिन् मर्त्यलोके कश्चन
 चिरजीवी नापि सर्वदा सुखोपभोगी. ये खलु भगवन्महाया नीति-

मूर्तयो नरुदय आसन्तेऽपि समये प्राप्तेऽपाराणि दुःखान्यनुवन्वुः।
तदा न. कुद्राणा का कथा. तस्मादगणायत्वेदर्कं यावच्छक्ति
सत्कर्मचरणायमेव फलं तु देवार्थनिमित्ति.

माऽपि मनी तदीयमिदं मापण निशम्य ज्ञान्तोद्वेगा सुखेन
मुप्यप. अचिरादेव च नीचोत्तममवगहिता मगवनी सुषुप्तिजामा-
त्मवशा चक्रे पृथ्वीराजन्तु नानाविधक्लेशनाभि. संतप्तमन्तको न
चिरादपि निद्रां लेभे. ततश्च प्रामातिकेतानिन्नेन शिरानि स्पृष्टः
स्वप्नां निद्रा लेभे.

तदानीमेव भयंकरं स्वप्नं वीक्ष्य भीत साक्रोशं जागर्तिन्म
पृथ्वीराजः. तस्य च महताऽऽक्रोशेन प्रथमं प्रवृद्धा सती संयोगिता
तं जागरयतिस्म. तं चाश्रुपूर्णनयन शुक्लवदनं धर्मकणाक्षितगात्र
भीनमिदं सर्वतः कातरीभावेन पश्यन्तं स्वकान्तं पश्यन्ती संयोगिता-
ऽपृच्छत् नाथ किमिति त्वनुच्चैःक्रोशः कृतोऽयं त आकुलीभावः
इति. सोऽपि चेदानीं लब्धस्वाम्भ्य यनैःयनैरत्रवीत्-प्रिये! अद्य
स्वप्नं मया गतान् भयंकरं स्वप्नो दृष्टः. स चेत्थन अहं च त्वया
सह सुप्त्ये मत्स्यागमे समुपविष्टोऽस्मिमुन्दरी तन्गीमपश्यन् मा न
मक्षमं किञ्चिदकालं त्वया सह मत्स्यान्ती तस्या. अत्रान्ते मेचारी
पर्वत इव स्थूलवपु कृष्णः शेषकपायिन्नेववपुर्गता हस्ती मा
नियज प्रष्टव्यं न मुन्दरी. मृदुप्राण्यत्र ययौ नम्य च नैर्धन
दन्तप्रवर्तनः मृगेऽप्यय इति

अस्थापयन्. नैवेन परेजदंय शिष्टोत्त न यामि सान्नितायत्त नम्य
 परकीयस्य प्रवेशं मनेशा न्यतेत्यन् एव नगम-ये निरुमिन्नमे-
 जनर्थे महान्तं भान्यगनयग रगेत् अन्त्येण मायनय्यरु ना नम्यना
 मवाप्यपि कीडास्थानानि नैनि कनिवासार्थे स्तययामास. ये सन्त
 नटादयः सकललोकनितरजका जना अगम्यतादग दृष्टिर्निष्क्राम-
 यामास. याश्च वाग्योपिनम्ना अपि. रात्रिदिव नूननभ्य शंभ्यो
 युद्धकलाशिक्षण ददौ. ये रात्रि महान्तो जलमनया आमन्तान्
 शत्रुपथ्य कश्चन गृहस्थागे मा दृषयन्निनि तत्रापि निर्गच्छकान्
 स्थापयामास. सर्वेभ्यश्च नागरिकभ्यो वान्यन्य व्यय मिन विधातु
 समुपादिदेश. स्वय चाश्वमारुह्य सर्वाण्यपि मर्मस्थानान्यपश्यन्.

ततश्च भीष्ममिव मत्प्रतिज, द्रोणमिव शत्र्यान्वविद्याकुशल
 भीममिव महाबलं, अर्जुनमिवामोघबाण. श्याल चामुण्डराय प्राणि-
 पत्य जगाद. तात ' चामुण्डराय ! मया च महदुपराद्ध दुष्टजने-
 वितिविपमगरलदूषितमतिना मया न किञ्चिदपि विचारित त्व च
 वडिशालाया स्थापितो महत क्लेशाननुभाविताऽसि. तदेतत्पर्व शत्र्य
 मिव मां पीडयति धन्यस्त्व. यतो मदीयैरीदृग्नेर्दुर्वर्तनै. पीडितोऽपि
 न हाहुलीरायवन्मन्त्रार्थमचेष्टथाः. नापि मदीयशत्रूणा महायोऽभू
 क्षत्रियश्रेष्ठ ' चामुण्डराय ' एष समयो भयकर इवाभाति, सदव-
 शिष्ट कोप विहाय साहाय्यं कुरु एताश्च कन्यका यवनेराक्रांता.
 प्राणास्त्यक्ष्यन्ति. तव भगिनी तत्पुत्रो रेणसी मा विहाय न स्थास्यत .
 तत्त्वा शिरसा प्रसादयामि अस्मिन् युद्धे साहाय्यं विधातुमिति.

सैन्यं गृहीत्वा सुस्थले कृतस्कन्धानां नयन् नं प्रतिवर्तमानम् .
 दुर्जनैः पर्याप्तितानपि नोऽप्येव क्षत्रियगणैर्नाम पर्याप्तितानं य
 पर्याप्तितानं नोऽपि प्रपन्नो भवेत् . ननु ते सर्वे पानिभ्यस्तथा गता
 महानि प्रत्यपि मनेषुपि सामन्तैः स्वमेवया समं यमुनातीरे आगन्त्यन् .
 सप्तपट्टिहासमये शुभो मुहूर्तो राजपुमैर्दिनेन दत्तोऽस्ति . तस्मिन्
 समये राजपट्टहन्निर्भीतिन्यनि तदानीं व्यासो गमिष्याम इति .

इदं च तद्ग्राह्यं निश्चय्य मन्तुष्टा गेवंऽनुमोदन्त्येव . राजा
 च सभा विसर्जयित्वाऽन्या अपि पत्नीर्मिलित्वा प्राणप्रियायाः संयो-
 गिताया मंदिरमाजगाम . संयोगिता च क्षत्रियकन्यकाऽपि स्वप्राण-
 प्रियस्य युद्धार्थं प्रयाणमवलेख्य नितान्तं दुःस्वस्वला बभूव . सा च
 क्रुतश्चिदपि कारणादिदं पतिदर्शनं चरममेव मन्यानाऽत्मानमधन्य-
 मशोचत् . तथापि सती सा प्रभाते प्रयास्यन्तं सकलगुणमण्डितं
 सम्राजं पतिं रात्रौ नानाविधैर्विलासैः सिपेवे . प्रथमतः सा तदये
 नानाविधानि मुराचिराणि पक्वान्नानि स्वहस्तेन निर्माय तनभोजयत् .
 पृथ्वीराजोऽपि स्वप्राणप्रियायाः संयोगितायाः परिश्रमं सफलं कर्तु-
 मिच्छुः पर्याप्तममुं कृत . मुक्तवते तस्मै हस्तप्रक्षालनार्थं पाटलीपुष्प-
 जलं वितीर्य स्वयं विरचितां ताम्बूलवीटिकां ददौ . स्वयमपि किञ्चि-
 द्भुक्त्वा तत्सेवार्थं शीघ्रमेवागच्छत् .

अतिकोमलाभ्या स्वहस्तकमलाभ्यां तस्य पादाबुजे मर्दयन्तीं
 खिन्नवदनां संयोगितां स्वसमीपमाकृष्य तदधरामृतं पिबन् जगाद
 पृथ्वीराज .—कान्ते इदं तेऽमृतादपि मधुरं देवानामपि दुर्लभमध-

अवदच्च—प्रिये ! त्वमसि क्षत्रियकन्यका. न केवलं वीरमुता किंतु वीरपत्न्यापि. तद्विहाय शोकमानन्देन युद्धगमनार्थमनुमोदस्व. नह्यस्मिन्समये वीरागना इतरवदश्रूणि मुंचन्ति किंतु स्वपतीन् मधुरैर्भाषणैरुत्तेजयन्ति. तदुत्तिष्ठ. त्वं हि यशस्विनी आराध्यदेवता. त्वं हि मे स्वामिनी. त्वमेव मे राज्यलक्ष्मीः. त्वया प्रदत्तेन खड्गेनाहमवश्यं यशस्वी भविष्यामि. तदुत्थाय मदीयं खड्गं मदीयपट्टवन्धे स्थापयेति.

पृथ्वीराजस्येदं भाषणं निशम्य साऽपि क्षत्रियकन्यका सत्वरमुत्थाय स्मेरमुखी स्वहस्तेन खड्गलतिकामादाय तदीये पटवन्धे ऽवध्नात्. अभाषत च—प्राणनाथ ! यद्यप्यहमस्मि वीरकन्या वीरपत्नी च तथापि अद्यापि अपक्वबुद्धिः संसारविषयोपभोगेऽवितृष्णा नाथं युद्धार्थं प्रस्थितमवलोक्य प्रेम्णाऽनिष्टमागंकमाना किंचिदस्वस्थचित्ताऽभवन्. वस्तुतस्तु सासारिकविषयोपभोगेन न पुरुषार्थ. सेत्स्यति. तांश्च यथाशक्ति पश्चादयोऽपि सेवन्त एव. अस्मिन् मृत्युलोके बलप्रधाना क्षत्रियजाति. केवलं पशुवद्यथेच्छं विषयभोगायैव न निर्मिता किंतु न्यायेन प्रजापालनार्थं. एते च दैत्या इव मदान्धा यवनाः दुर्वलान् पीडयित्वा स्वविषयवासनां पूरयन्ति. तत्तेषां दण्ड आवश्यकः. एतादृशपवित्रकार्यार्थं मे पातिर्गच्छति. तत्प्राणनाथ ! इदं पवित्रं कार्यं सम्यगनुष्ठेयं. तत्र च स्वर्गगमनं श्रेयो न पुनरननुष्ठाय वाऽकीर्तिमधिगम्य वा प्रत्यागमनं. तस्मिन् समये मदीया चिन्ता न कार्या. या खलु युष्मदीयैः परमपवित्रैर्गुणैराकृष्टा पितरमपि

वित्तं स्वातन्त्र्यमपहरन्ति तदा नैकोऽपि विद्वान् नैकमपि शास्त्रमेतां-
ध्वोरत्वेन व्यपदिशति. प्रत्युत प्रतापशालित्वेन तान् स्तुवन्ति. महा-
भागाः! इदं सर्वं राजनीतिस्वरूपं क्षणभंगुरं वारांगनाप्रेमसमं वीक्ष्य
निर्विण्णा सज्जना विशेषतो राजनीतौ न्याय्यान्याय्यविचारचर्चाया-
मुदासते. अस्तु. प्रकृतमनुसराम. स च जयचन्दो बलाढ्यो रालि-
दिवं पृथ्वीराजनाशाय प्रयतमान. स्वसेनादिकं वर्धयामास.

अथ नागौरनगरस्य समीपे 'खटुपूर' नामक. कश्चन ग्रामो
वर्तते. तत्रातिप्राचीनोऽपारधनपरिपूर्णो गुप्तः कोशो वर्तत इति कि-
चदन्ती पृथ्वीराज. शुश्राव. श्रुत्वा च तं कोशमात्मसाच्चिकीर्षु सु-
कुशलैर्मन्त्रशास्त्रकोविदैस्तं कोशमन्वेषयत्. तेऽपि निपुणमन्त्रिष्य प्रत्या-
गत्य 'अस्ति तत्र महान् कोशः' इति कथयामासु. ततः पृथ्वीराजो
बुद्धिमता चतुरेण क्यमापनाम्ना प्रधानामात्येन समं तत्स्थानं जगाम.
अपश्यच्च तस्य कोशस्य प्रवेशद्वारे चतुरेण कोशस्य स्थापयित्रा
स्थापिता मूर्तिं. अपठच्च तस्या शिरःप्रदेशे लिखितमिदं वाक्यं.—

“ शिरश्छित्त्वा धनं ग्राह्यं । अन्यथा दुर्लभं धनम् ” चिन्तयामास
च मनसि --यदि मदीयं शिरश्छित्त्वा धनं लभ्येत. तदा तस्य को-
शोपयोगइति. एवंचिन्तापरे पृथ्वीराजे तच्चिन्ताकारणं ज्ञात्वा चतुर.
क्यमापोनामामात्यः सस्मितमब्रवीत्—‘स्वामिन्! नायमस्य वाक्यस्यार्थः.
किंतु यावदस्या मूर्तेर्मस्तकं स्थिरमस्ति तावत्संपत्तीभोदुर्लभः’ परंतु यदा
कश्चन नाहसिकोऽस्या मूर्ते शिरश्छिन्यात्तदा स तस्मिन्नेव क्षणे
कृत्स्नमपि धनं लभेतेति. इदं च तस्य भाषणं निगम्य संतुष्टः पृथ्वी-

உதவி இலட்சம்

भरं कुर्वन्ति. अहं तु मन्त्रे एतद्वैदिकं प्रतिपादयन्ति.

शान्तं वीथिम् . ये अत्र विद्यायां स्वयं कथं कथं श्रुत्वा सत्य-
मविमर्शयन्त्यस्य एव श्रुत्वा. इदानीमात्रं सन्ति सत्यम-
भारतवर्षेन सर्वत्र विदितमस्य परं विद्वत्ता आसन्ति
वर्तमानेभ्यः. तत्र तु अत्रिणा एव कथिता. इति. यद्यप्यत्र
तत्र न कस्यापि श्रुत्य. परन्तु ते अत्रिण एव कथिता न तु
सुखाय चन्द्रकविः - यद्यप्यत्र ! यद्यप्यत्र अत्रिणा अत्रिणा एव
वर्तमाने विदितमस्य विदितमस्य प्रत्यक्षं प्रत्यक्षं न यद्यप्यत्र
एतद्वैदिकं विदितमस्य विदितमस्य प्रत्यक्षं प्रत्यक्षं न यद्यप्यत्र

[२]

सत्यम्.

यत्र तत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.

यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.

यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.
यत्र यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र. यत्र यद्यप्यत्र.

यत्र यत्र यद्यप्यत्र.

२०३

ਪ੍ਰੇਮ ਪੰਥ

ԲԱ ԼԵՆԻՆԻ ԼՈՒՔ ԲԱՏԻՍԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԻՆՔ ԲԱՆԻ
 ՔԼԵԸ ԷՆԵՅ Ե ԷՆԵՐԵՆԵՅԻՆԻՆ ԼՈՒՔ ԲԱՆԻ ԷՆ ԷՆ
 ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆ ԼԵՆԻՆԻ ԻՆԻՆ ԲԱ ԼԵՆԻՆԻ : ԲԱՆԻՆ ԼԵՆ
 ԲԱՆԻՆ ԷՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆ ԲԱՆԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ
 ԷՆ Ե ԲԱՆԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ
 ԷՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ
 ԷՆ Ե ԲԱՆԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ ԵՆԵՆԵՐԻՆ

[illegible][illegible][illegible]

अथकम् । प्रज्वालितानामसंख्यदीपवतीनां प्रकाशो बौद्ध-
मतस्यो मङ्गलो महेन्द्रायमुत्थो मीराखान् । किंनिमित्तोऽयं प्रकाशः ।

हेतुशून्यमभूत् ।

तत् तारणार्थं प्रज्वालितानामसंख्यदीपवतीनां मण्डितमिव शून्यम् ।
तारणार्थं प्रज्वालितानामसंख्यदीपवतीनां मण्डितमिव शून्यम् ।
राजा पृथ्वीपतिः । स नियमेन प्रतिमासं कृष्णपक्षे
च लब्ध्या प्रवृत्तः । श्रीमद्विरचिते प्रतापनामने
कनोजपट्टणायै विजित्य प्रभूत धनं भविष्यात्
च निश्चिन्तितं गृह्यते । तथा स्वप्रतिष्ठायां

[१]

..

- १ महेंद्रायानां प्रवृत्तः ।
- २ नैः समं क्षत्रियाणां युद्धं जयप्राप्तिश्च ।
- ३ पुनरपि तेषां युद्धायुगमनामभूत् ।
- ४ संधिः अजमरितानः । इन्द्रप्रस्थवासः ।

हितीया गुच्छः ।

सूक्तं साधार्कव्यकः (१॥) प्रपञ्चपुः प्रपञ्च

(अथ प्रपञ्चस्य सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्)

प्रपञ्चस्य सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

प्रपञ्चस्य सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

इति प्रपञ्च

प्रपञ्च

प्रपञ्चवर्णनम्.

इति प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

इति प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

इति प्रपञ्च

इति प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

सधार्क प्रपञ्च

प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

प्रपञ्चवर्णनम्, सधार्क प्रपञ्चवर्णनम्.

इत्यन्वेषणार्थं स्वशिष्यं रोगनवल्लिमजमीरनगरं प्रेषयामास. सोऽपि क्रमेणाजमीरनगरं प्राप्य सर्वं वृत्तं ज्ञात्वा पृथिवीन्द्रस्य पृथ्वीराजस्य शद्वागम्यमैश्वर्यं प्रत्यक्षीकृत्य स्वदेशं गन्तुमियेष. स तु रोगनवल्लिरैन्द्रजालिकोऽजमीरनगरवासिभ्यः स्वागमनं निवेदयितुकामोऽनहसागरतडागत्य तीरे गजचर्म परिधाय हस्तेन मणिमाला चतुरातिष्ठत्. प्रभाते च जलानयनार्थमागता नगरवासिनो यवनाक्रान्तं म्वमार्गमवलोक्योद्दिशा. सर्वं वृत्तं नगराधिकारिभ्यो न्यवेदयन्.

अत्रान्तरे लुप्तसिद्धो भीमसेन इव वलिष्ठो भगवतीभक्त चासुण्डरायो नाम सामन्तः पृथ्वीराजस्य श्यालस्तडागनध्यवासिनीं भगवतीं पूजयितुं दैनिकक्रमानुसारेण तत्राजगाम. स च तडागमार्गरोधिनं तं यवनं वीक्ष्य क्रुद्धः सक्रोध-अरे यवनापसद! अत्र तडागप्रवेशद्वारमवस्थ्य किमर्थं तिष्ठसि? इत्यपृच्छत्. सोऽपि रोगनवल्लिरैन्द्रजालिकः सहानं तं महाबलं चासुण्डरायं-रे नीच! मूर्तिपूजक! त्वनधमोऽसि इति प्रत्यवोचत्. चासुण्डरायस्तु क्रोधरक्तनयनस्य यवनस्यापभाषितेन संतप्तस्तस्यैन्द्रजालिकस्य शिरश्छेत्तुं स्वस्वङ्गं निष्क्रोषमकरोत्. स तु यवनान्तस्य चासुण्डरायस्य तेजस्विनीं भयजरा मुद्रामवलोक्य भीतः सहसा तस्मात्स्थलादपससार. चासुण्डरायोऽपि विवेकवर्णाकृतमनाः किं क्षुद्रस्य क्रौटसमस्यैकस्य यवनस्य हननेन प्रयोजनामिति विचारयन् भगवतीं पूजयितुं ययौ.

ततो द्वितीयदिने स धृष्टो रोगनवल्लिरैन्द्रजालिकः आपणे पूर्ववदन्तिष्ठत्. अपश्यच्च तेनैव मार्गेण गच्छन्तीर्मूर्ध्ना दधिभाडानि वहन्ती-

श्चतुःशतसंख्याका गोपीः. अयाचत च ताम्वन्यतमा गोपी दधि. तया प्रदत्तं दधि मधुरं वाऽऽम्लं वेति ज्ञातुं कनिष्ठिकया लिलेह. आम्लं तदनभिमतमिति वदंस्तत्प्रत्याचख्यौ. गोपी च यवनस्पृष्टं तद्दधि अपवित्रं मन्यमानाऽगृहीत्वाऽग्रे जगाम. स तु यवनस्तेनापमानेन संतप्तः स्वसामर्थ्येन तासां गोपीनां वस्त्राणि अध पातयामास. ताश्च लज्जाकुलाः स्वलज्जारक्षणार्थं युगपदध उपविबिभुः. ततोऽखिलान्यपि दधिभाण्डानि पतित्वा विदीर्णानि. दधि च मृत्तिकासाद्वभूव. तस्मिन्दिने राजप्रासादे दधिदुर्भिक्षमभूत. नागारिकैश्चैषा वार्ता न्यायालयं नीता राज्ञा श्रुता. प्रजापालनतत्परः पृथ्वीराजस्तास्मिन्नेव क्षणे स्वप्रजानां पीडकं प्रशास्तु रामरायगुजरधीरपुडीरनामानौ शूरौ द्वौ सामन्तौ प्रेषयामास. तौ च तत्रागत्य तं रोशनवालं रज्जुभिर्वध्वा पृथ्वीराजसमीपमानयताम्. राजा च ' ययाऽगुल्याऽनेन यवनेन दधि दूषितं सा च्छेत्तव्या ' इति स्वसेवकानादिशत्. स तु यवन इमा राजाज्ञा निशम्य कोपाकुल ' राजन् ^२ त्व ममांगुलि यदि च्छिनत्सि तदा तवेद तारागडदुर्गमध्यचिरादेव च्छिन्नं भविष्यति ' इत्युवाच राज्ञा राजसेवकैश्च तदीयमिदं भाषणमनाहत्य तस्यागुलिः छिन्नैव

[२]

अथ स रोशनवालिर्यवनाश्छिन्नागुलिः क्रमेण स्वस्वामिनः सन्निधिं गत्वा सर्वं वृत्तं न्यवेदयत्. प्रार्थयच्च—स्वामिन् ! यत्खलु तस्मै पृथ्वीराजाय ' ममांगुलिं छिनत्सि परन्त्वाचिरादेव तव, तारागडदुर्गं

छिन्नं भविष्यतीति अवदम्. तन्मत्यं करणीयमिति. म तु मीग-
नाम तत्त्वामी सर्वानपि स्वसाहाय्यकारिण आहूय सर्वं वृत्त कथ-
यित्वा युद्धार्थमादिशत. तेऽपि स्वजातीयम्यापमानं वीक्ष्य क्रुद्धा
स्वस्वामिनिर्योगं शिरसा धारयन्तो योऽनु समनस्यन्. सोऽपि मीगान्
ऐन्द्रजालिक. खिगनामानमधं दिव्यामसिलता च्छुरिका च गृहीत्वा
सर्वैः सम पृथ्वीराजं जेतुं निरगच्छत्. तस्मिन् समये तस्य
मीराखानस्य विवाहार्थं मातुलः स्वाजार्पणोऽमृत्यानि वस्त्राणि
गृहीत्वा तत्रैव समाजगाम. तं च समागतं प्रेक्ष्य मीराखानोऽ-
वदत्—मातुल ! वयं सर्वे धर्मयुद्धार्थं भारतवर्षं गच्छाम. तत्र
यदि विजेष्यामहे तदा महताऽऽनन्देन विवाहं विधाय शुभ्या
गिरानीतानि वस्तूनि ग्रहिष्यामः. अथ यदि विपरीतं वृत्तं चेत्
इयमेवावधिष्ठेन मेन्येन समं ययं साहाय्यार्थमागच्छतेति. सोऽपि
मातुलः सर्वमिदमंगीनकार.

ततश्च कतिपयदिवसैस्ते सर्वेऽपि महामरीया बोधानु गच्छन्ते
भारतभूमिमागच्छन्. अचतीयं च समुद्रतीरे वल्ग्वननिवासं स
मीराखान सम स्वसहायैः 'यति धर्म योऽनुवेपणं गच्छामहे'
ज्ञातवृत्तान्तं पृथ्वीराज. सापधानो युद्धार्थं साभिनिदेशं चेष्टे
तस्य वेनापि मिषेण निगूतं तद्वाज्यं प्रविश्य तं विजेष्यामहे इति
मन्त्रयाचक्रो. अस्मिन्ने तदनुयायिनः सर्वेऽप्यनुकूलं अवदन्.

अथ स मीराखानोऽभिविक्तेता नाम भूत्वा सदांश्च स्वस्व-
यायिनः स्वमेवकान् प्रशंसन् समेपाजर्मरुदरम. सर्वे

धिकारिणोऽपि न मर्त्यमेवाक्रेनाय मन्यमाना गच्छन्ति मृत्युं न
 प्रत्यवधन् . अत्रिगदेव स मीरगमानोऽन्तर्गतगर्गसि म्नायं
 कल्पयामास . पृथ्वीराजश्च सोऽपि परदेशम्नो गानोऽन्तर्गतान्
 गृहीत्वाऽव ममायातम्नान्विकेनुमिच्छतीति ' किन्दन्ती निगम्य
 स्वामात्य कयमापमश्चानां निरीक्षणाय तथा कयणाय च प्रेषयामास .
 सोऽपि मीराखानस्य वामस्थानमागत्य सर्वान्धान रजनशृंगला-
 निवद्धान् जलयानार्थं पुनस्थापितरजनभाण्डानलग्नमान् वीक्ष्य म-
 तुष्टस्तेषा मूल्यमपृच्छत् . स च मीरगमानस्तस्यैकस्याधम्य मूल्य
 लक्षमुद्रा अवदत् . एतादृश तेषा महामूल्यत्वं निगम्य विस्मिनः
 स कयमापमात्यस्तान् केनु न शक्य . तत क्रमेण सर्वानप्यश्चान्
 पश्यन् खिगमानोऽश्वराजस्य शालमाजगाम . त वीक्ष्य स
 प्रधानश्रेष्ठोऽत्यन्त सन्तुष्टस्तस्याऽपि मूल्यं पप्रच्छ , मीराखानश्च
 कुटिलमति पृथ्वीराजस्य धनं हर्तुमनास्तस्य मूल्यं पट्विंशत्कोटि-
 मुद्रा अकथयत् . तन्निगम्याश्चर्यमग्न सोऽमात्य . प्रत्यागत्य सर्वे
 वृत्तं पृथ्वीराजाय न्यवेदयत् . पृथ्वीराजोऽपि तमश्च समीक्ष्यात्य-
 न्त सन्तुष्ट क्रयणार्थं निरचिनोत् . कृत्स्नं कोशागारस्थं द्रव्यं
 वितीर्य तस्मिन्नेव क्षणे सोऽश्वराजो महतोत्सवेन मन्दुरा नीत्वा
 निवद्ध महान्तं ह्येपारव चक्रे पादैश्चाताडयद् भूमिं तदानीमेव तस्य
 ह्येपारव श्रुत्वा श्रीपृथ्वीराजस्य 'वाजिशालास्था पट्विंशत्सहस्र-
 संख्याका अश्वा सहसा प्राणानमुचन् . तारागडदुर्गमपि
 भूकम्पेन द्विधा बभूव . तान्येतानि दुश्चिन्हानि वीक्ष्य सर्वेऽपि
 स्वामिनिष्ठा नागरिका प्रजाजना अत्यन्त विभ्यु . स्वस्वामिरक्षणा-

वेधरं प्रार्थयामासुध. एव प्रचलिते कोलाहले स दुष्टो रोजनवल्लि-
रिच्छन् स्वीयामंगुलि प्रदर्शयन्—मदीयागुलिच्छेदस्य फलं दर्शयितु-
महमागत ' इति वन्दनजमीरनगर इतस्ततः पारिवभाम.

अथ ते सर्वेऽपि यवना सम मीराखानेन याजिविक्रेतृवेपा-
स्त्यत्वा योऽं समनलान्. पृथ्वीराजोऽपि तान् युद्धोद्यताम्विजाय
म्वसेना प्रेषयामास. सम्प्रवृत्ते युद्धे पृथ्वीराजस्य बहव. सैनिका
समरागणेऽशेरत.

ततः स मीराखान पृथ्वीराजमवदत्—राजन् ! किमर्थं सैनि-
कान् वृथा क्षय ' युष्माभि कश्चनको वीरो निष्कामनीय, तेन
सममत्माक वीरो युज्येत. अस्मिन् द्वन्द्वयुद्धे यत्पक्षीयो वीरो
विजयेत स पक्षो यशस्वी सपृत्त इति वय सर्वे वदामो यूयं चेति.
पृथ्वीराजश्च तस्येद भाषणमगीकृत्य सर्वसामन्तानां महतीं सभा
कारयित्वा ममग्रमिद वृत्तं निवेद्य सर्वानपि युद्धार्थं प्रोत्साहयामास.
ते च सामन्ता शूरा अपि राजा स्वयं प्रोत्साहिता अपि स्वपराभवेन
रान पराभवं शकमाना न शोकस्तास्मिन् द्वन्द्वयुध्येऽभिनिवेष्टुम्.

शूरनरवीरश्चामुण्डराय सर्वानपि सामन्तान् स्तब्धानवलोक्य
स्वत्वाम्यपकीर्तं परिजिहृर्पुर्विधित्सिते साहसे स्वोपास्यदेवताया
भगवत्या अग्निप्राय जिहृक्षुस्तन्मन्दिरं गत्वाऽनन्यभावेन तामस्तौत्
परन्तु पूर्ववद्देवी प्रत्यक्ष 'नाभूत्. तेन च विसितश्चामुण्डरायो
माहिष बलि कल्पयामास. ततोऽप्यसन्तुष्टा देवी विलोक्य नितान्तं
खिन्न स्वयमात्मान बलिं विधातुं स्वङ्गं यदा निष्कोपमकरोत्,

तदा तु स्वशिरश्छेदनायोजनमित हस्तं स्वयं हस्तेन गृह्णन्ती देवी
 चामुण्डरायमवदत्—भक्तश्रेष्ठ ! प्रीताऽस्मि तवानेन भक्तिविशेषेण.
 परन्त्वाम्भिन् भरतखण्डेऽत ऊर्ध्वं यवनानां राज्यं भविष्यति. तेन
 युष्माकं यशःप्राप्तिर्न. यद्वा वि तद्वा न्येव, न तत् कोऽप्यन्यथा कर्तुं
 समर्थः । तथापि भाविनि युद्धे यदि त्वं योत्स्यसे तदा त्वामहं रक्षि-
 ष्यामि इति. अन्तर्दधे च शीघ्रमेव. चामुण्डरायश्चेदं भगवत्या वचनं
 निशम्य सन्तुष्टो गृहमाजगाम. अथ द्वितीयदिने पृथ्वीराजः पुनरपि
 सर्वेषां सामन्तानां सभां कृत्वा द्वन्द्वयुद्धार्थं सर्वांस्त्रिजापयामास. तदा
 चामुण्डराय - मीरास्त्वानपश्येण केनापि योद्धा योद्धुं प्रतिजज्ञे. मीरा-
 स्त्वानोऽपि ' उज्ज्वरुफकीर ' नामानं वीरं युद्धार्थमयोजयत्. ततः प्र-
 वृत्ते युद्धे चामुण्डरायो भगवत्या रक्षितस्तं यवनवीरं शिरमि निच्छेद.
 तदानीं पृथ्वीराजस्तत्पश्च्याश्च सर्वे सामन्ताः स्वविजयं मन्यमानाः
 मत्ताऽनन्देन शयनाद चक्रुः. यवनास्तु पराजयेन क्रुद्धा नाना-
 विधानं दुर्गन्धानकुर्वन्. स्वप्रतिजां विस्मृत्य ते सर्वेऽप्ययुध्यन्त.
 अनन्तरमागतदामो गां हत्वा चिक्षिपुः. तेन क्रुद्धः स पृथ्वीराजः
 सर्वानं यवनानं हन्तुं स्वमैत्रिकानादिदेश. तेऽपि च प्रायः क्षत्रिया
 गोघातेन मत्ताः. सर्वानपि यवनानं स्वागित्तावलीनकार्षुः. स कपटी
 र्भगवानोऽपि तस्मिन् समस्तावानले शरभगनिमग्नः.

एवं पराजितान् यवनां पृथ्वीराजयशोऽङ्गणाय समागतान्स्वर्गाय
 यशोऽपि यत्.

[३]

उपरिनिर्दिष्टो यवनमुस्य स मीरागानो यदा भाग्यवर्ध-
मागन्तु प्रवृत्तस्तदा तस्य विवाहार्थं मातुलः ' ग्याजापोगे ' नाम
यवनस्तत्रागच्छदिति पुरं निवेदित. सोऽपि मात्रिक स्वमत्रसाम-
र्थ्येन मीरागानं गृहं ज्ञात्वाऽन्यन्त संतप्त स्वभागिनेयवनस्य प्रती-
काराय क्रमेणाजमीनगरमायया. सोऽपि जनहत्यागम्य नीरं गेहन-
चन्द्रिवि तस्थो. नागजिकाश्च गेहनचन्द्रियनस्य वृत्तं जानन्त पर-
भीतास्तस्मिन्नेव क्षणे पृथ्वीराजाय तद्वृत्तं न्यवेदयन् सोऽपि
गेहनचन्द्रिशासनं तन्मूलकं च भयंकरं समरं पत्याभिजानन्त न
पीडयितुं मर्यानादिदेश. तथाप्यपरं यत्नं समागतं र्वाध्य विगिन-
स्तस्मात्त्वस्य स्वराजस्य चानिष्टं द्रव्यमानस्तस्य नाशार्थं भयपातना-
प्रार्थयन् तेऽपि प्रकटीकृत्य राजा तस्य यवनसामोर्भनोदाय विज्ञाय
स्वानशक्तान् प्रदर्शयामासु. तत्रैव भक्तिमयलेन समं विचार्य
पृथ्वीराजस्तस्य यवनसामोर्भनोदरणाय सुन्दरीं तरणीं प्रेषयामासु
सापि तस्य यवनसामोर्भनोदरणाय गता तेनैव स्वमत्रसाम-
नित्तं तस्य दासीं गम्य पृथ्वीराजश्च सर्वमेवर्त्तयामासु. तदापि विगिन-
विचर्तन्यतामूढो भवत्.

अथ स्वामिनो नित्तातुर र्वाध्य गितः स्वामिनो नित्तातुर
स्वयं पृथ्वीराजः ' स्वामिन् ' एतमेव शब्दं तस्य यवनसामो-
र्भनोदरणाय विज्ञाय भयमनिष्पद्यति ' इति कथयन्तस्ते. १०१
राजस्य दानीत्वेन तस्य यवनसामोर्भनोदरणाय ज्ञातव्यं.

1

2

3

4 5 6

7

8

9

10

11

12

(४)

पृथ्वीराजस्तु चन्द्रस्य भाषण निगम्य दुःखित सर्वसामन्तानाहूय
 क्षिप्रतत्त्वमिति विचारार्थं महतीं राजसभां चकार. यथासनमुपविष्टेषु
 सर्वेषु पराक्रमशालिषु क्षत्रियवीरिषु स प्रसादी चन्द्रवंदी सर्वं तस्य यव-
 नस्य भाषणं राजानुमत्या सर्वान् सभ्यानश्रावयत्. तच्चोभ्र भाषणं
 निगम्य सतप्ता अपि ते क्षत्रियश्रेष्ठास्तस्य यवनस्यैद्रजालिकाविद्यापाठव-
 स्मरन्तो भीतामृत्युमितिष्ठन्. चन्द्रवंदी तु पृथ्वीराजं तथा सर्वान्
 सभ्यानुद्दिश्येत्थमभाषत—क्षत्रियकुलावतस ! सकलभूपालशिरोमणे !
 पृथ्वीपते ! स्वामिन् ! सभ्या मद्वेशवान्धवा ! अहं च स्वामिपादैरैतत्का-
 र्यार्थमेव तस्य यवनस्यान्तिकं प्रेषितं. अहं चेतो गत्वा क्रमेण तस्य
 मैत्रीं सपाद्य सर्वं मनोगतमजासिपम्. स च यवनसाधुः स्वसंवाधिना
 घातेन क्रुद्धस्तच्छोणिताकितमिदं स्थानं जिघृक्षति. तास्मिन् यव-
 नेऽस्ति काचन देवी शक्तिरित्यत्र न संशयः. तदधुनऽऽग्रहं विहाय
 विचारं करणीयः. स तु यवनः केवलमिदं नगरमेव याचते. तदहं
 मन्ये वयं सर्वेऽपीतो गत्वा दिल्लीनगरमेव राजधानीं कुर्मः. एतदर्थं
 स यवनोऽस्मभ्यं चतुष्कोटिपरिमितं सुवर्णनिधिं ददातीति. इदं च
 चन्द्रकेवर्भाषणं श्रुत्वा पृथ्वीराजः सर्वं तदीयं मित्रमण्डलं च तस्य
 यवनसाधोर्याचनां पूरयितुं निरणयन्. द्वितीयदिने पृथ्वीराजः सम-
 मन्निमङ्गलेन तस्य यवनसाधोर्दिशेनार्थमगच्छत्. विनयेन च तं
 प्रणमाम. स तु यवनसाधुर्विनायिनं पृथ्वीराजमवलोक्य सतुष्टः
 'दिल्लीपते ! आगच्छ !' इत्युच्चैः स्वागतं व्यधात्. राजाऽपि तस्य
 यवनसाधोर्देविकशक्तिमत्त्वे जातनिश्चयः. परमादरेणावर्तत.

अथ पृथ्वीराजस्तस्य यवनसाधोर्निदेशमनुसृत्याजमीरनगरं त्यक्त्वा दिल्लीनगरं प्रति प्रस्थातुं मनश्चक्रे. यद्यपि पृथ्वीराजः स्वपितृपितामहादिभिः पूर्वजैरुपभुक्तः समीपविराजमानपुष्करक्षेत्रमजमीरनगरं विहातुमत्यन्तमदुःखायतः, तथापि चन्द्रकाविप्रभृतिभिर्दिल्लीनगरस्य निवेदिता राजधानीत्वयोग्यता निशम्य कथमपि अजमीरनगरवियोगदुःखमसहतः ततः सुसुहृते सर्वान् स्वकोशास्तथा सेनाविभागान् गृहीत्वा सर्वमजमीरनगरं तारागडदुर्गं यवनाधीनं विधाय दिल्लीनगरं वामार्थमुत्सुकैः प्रजाजनेन समभिद्रुप्रस्थं गन्तुं प्रतस्थे. अलभत चाचिरात्तेन यवनसाधुना कथितं चतुष्कोटिमुद्राशालिनं सुवर्णनिधिः तेन च तस्मिन् यवनसाधौ जातविश्वासः. पृथ्वीराजोऽजमीरवियोगदुःखं व्यस्मरन् क्रमेण गच्छन् मार्गे रामरपतितानां स्वसैनिकानां मोक्षार्थं गयाक्षेत्रे रावेणां श्राद्धानि चकार.

ततः कतिपयदिवसेन स भाग्यशाली पृथ्वीराजः समस्तमंत्रिमंडलेन कौशवपाण्डुवाविष्ठितं निर्मलनीलजलशालिन्या यमुनया समान्निष्टः. प्राचीनचन्द्रवशगन्तैराजपिभिः स्थापिताः समेधकनकदण्डमण्डितः, आश्चर्यसागिशिल्पविद्याप्रवीणैः शिल्पिभिः विरचितामंस्कृतमहामैत्रावरुणमण्डितः, स्वगपत्या तुच्छीकृतकुर्वैरभिर्नार्गागिरिः, नदीभिः समीपतः प्रसृतमानकुम्भक्षेत्रं दिल्लीनगरं प्राप्तः. समुद्र-

Publisher: Shripad Vaman Musarkar,
Lathi Bazar, No. 10, Indore City

Printer: Pralhadkar Siddhivinayak Chitney,
Shree Gaganwari Printing Works, Indore

(All right reserved by the Publisher.)

वितीयोमिच्छ

सर्वं च नारदात्मिन स्वराजसिंहसप्त रिक्त वादस्य तु ख. यमाना
 समति स्वस्वामिद्वैदिनेण मलापस्थालिना पुनरीरजिन समलकेन
 तस्मिन्नेतिनं विनयेय सर्व माचानं तु ख व्यस्मापु. वाचका !
 तस्य पुनरीरजोऽनमरीराधुपत्य विस्मय विस्मिपतिव स्वीचकार.

श्रुत्वा हृदं वृष स भीमदेव, कामाकुलस्तथा चित्तं स्वाश्रितम्-
 मरुतिरुपगच्छेत् वैतमयारोराजस्य समीपे प्रपयामास, न्यवेदयच्च तन्मि-
 खेन-राजन्, 'तव कन्या विवाहो लघव्यश्चातिर्नार्यस्माभिः श्रुतम्,
 वयमापि वलाद्या अनेकसामान्यपरिवृतास्ति या सह विवाहं कर्तुमि-
 च्छाम, ततस्मान् सवययौभ्यान् शौर्या यादौ स्वकन्यापक्षेभ्यः समु-
 धिष्यसि तदा तव कुशलं भाविष्यति, अन्यथा तु अस्माभिरोरिकास्तौ

शैलद्वयस्य श्रीकारिभिर्देभ्यः परितः कर्मजनयद्वयवाचिष्यतेति,
 तदुक्तानां राजपुत्राणां मनास्याकर्षितं, न जाते तस्या अलौकिक-
 प्रदोदानां निमित्तम्, साम्प्रतं तु सा सच्चारिणी रौद्रिरेव लीलधैव
 विश्वकर्मा भूयते एव, किंचिद्गता सर्वमेव याव विधाया स्वकौशले-
 मज्जमन्त्रीरसमलङ्करी गुरुकौ, नयकिसलपयमर्दनी मयदे, कोकिल-
 युगलं, परमार्द्धसं विवर्तमानमलङ्कितमिदं, रमासौन्दर्यपदपुके साङ्गिनी
 मण्डिष्यन्ती विदध्यामिव, द्विधाभूतं मूर्तं भोक्त्रुमायामिव यत्नं कु-
 र्वेव कामले वाहिलोचकं, यत्ननविधकासिकमलङ्कितमलङ्कयामिव मूर्ति-
 अपरोक्षतः विभक्तकलाऽपरोक्ष, कञ्चुकेन मनोहरिणी श्रीया, विसरन्त-
 पतलं, मर्दनदारसिनापमानाकारिणी अर्वा, जितञ्जिकचञ्चिकासिका,
 तस्याऽपि मयूरिपुच्छभारगवर्तुनी कुशकलाप, युवण्णदिविदाद ललाट-
 पोटपदपददरीया परमस्तवप्यवलि पुरिषावातनी विलोचमेव आलि,
 दौर्दृष्टिनीकुमारि नाम कन्यापत्यद्वयमासि, तत्रोच्छिन्नोक्तपरो साभूतं
 पात्यन् राज्यं करोति, तस्य सत्त्वानामा प्रवर्तकः पुत्रः,
 अर्जुनदेवो वैतमयारोराजो राजा यथानियमं स्वयञ्जो

एतद्विषयं सुमहोदधिं स्वीयमाश्रितकठलं पततिष्ठत् च गृहीत्वा
 पृथ्वीराजसैन्यमिजिगी कर्तुम्, एवं कुरुक्षेत्रं प्रवर्त्तय, कौरवपाण्डवौ
 सन्निधेयं तद्वरपि सेने साञ्जमत्या नद्या उभयकैलेश्वरतिष्ठतान्, पृथ्वी-
 राजसना च मन्त्रकं अवरुणाय भोक्तृसमा युद्धकुत्रालो वृद्ध, पृथ्वी-
 राजस्य प्रियं कन्दवन्द्यैः शत्रुभिर्मर्त्यमानं सनाञ्जहानं कल्पया-
 मास पृथ्वीराजश्च स्वसुतया आधिपत्यं मदायतापिबं द्वितीयमर्जु-
 नमिव शरसंघान् स्वीयमन्त्रकं कर्तव्यपरिग्रहं नौरवरस्ययोजितमभिप्राय-
 म्बहेन तद्विषयं इत्थं गृहीत्वा प्रस्थाप्यत, सेनापते ! एतेषां
 सर्वेषां सैनिकानां प्राणा मम च प्राणा यथाश्च सर्वमेव त्वदायत,
 एषं ह्यवसरो वृद्धिशालिवाजिर्ममदधानस्य, तत्त्वं शालिवाज्यापादवपदशोनेन
 विपुञ्जितस्य स्वस्वामिप्रयत्नो यत्कुरुके ' इति

म वु स्वीयमन्त्रकं सेनापति साक्षात् पृथ्वीराजस्येवं समुत्तेजकं
 भाषणं निजस्य मन्दिरं भाष्यता प्रत्युत्तरयामास—स्वामिन् !
 नास्त्यत्र किमपि निन्ताकारणं, स्वामिन्ना मम सैनिका युद्धमार्गाः
 कुरुक्षेत्राणि शौर्यक्रियाणि कुर्वन्ति तत्कुरुक्षेत्राजितकरीयम्, सामन्तवर्ग-
 श्चातिरिक्तैरान्धमन्त्रैः कण्टिच्छीकं करिष्याति अमुंसेनानेकयुद्धं, सा-
 विना विपुञ्जयपणा नृपयाऽस्मान् माहिन्याधिप्यान्ति तेन हि सेनाय-
 मन्मार्कमेव विजयो योजयिष्यति.

राजा च तस्य भगवतोरेव भाषणमाकलयं मन्युपनन्त्या पङ्क-
 मुत्कामत्या तद्वै ततश्च स्वयं महान्तं मन्त्रयणं शूरिशौरतमपश्यामहे
 प्रियंयमर्जुनान्, यथा मम सर्वं भूय निर्दिशमाणं देवतान्, एतिसञ्जम्

विधाते इत्यादि शब्दाः । अत एव सर्वे द्रव्यावयवमित्यत्रावर्तते ।
 भावन्त यद्योदीनानन्दनमेव प्राप्नुयामास / तत्र यत्र वि कृत्वत् स्वरुत्वे-
 पचन् पाठयेयु जीवन्त्यु मील्यन्तेऽपि विदुः योपुष्टु द्रोपदो स्वरुत्वेऽपि
 रोचन्तेऽपि इत्युक्तं । अतएव संपत्तिः । मीलितद्रव्यमपि अविभक्तमपि वयम् ;
 ज्ञापयामि । एतत्तु न प्रभवत् / साक्षाद्वाच्यस्त्वभावता रोचणानि
 सर्वस्याऽपि वक्ष्यते । क. मन्त्र्या प्रवक्ष्येऽपि सुधीव कृत्वत् स्-
 वरुत्वेऽपि यन्मयुक्तकाले च सर्वथा विधासिद्धिः । तथापि सम्य एव
 कालः । विवक्ष्यते । नानामेव । नानामेव । नानामेव । नानामेव ।
 पञ्चोपपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।

न नानामपि नृप इति
 विना वृत्तिः । यत्र चानेकवृत्तेषु संपादितविषययोः अस्मिन्नुद्दिष्टविषये
 वृत्त—वृत्तः । पञ्चोपपत्तिः । किमिच्छामास जीवन्त्यु तत्र युद्धविषयस्य
 अस्मिन्नुद्दिष्टविषये अस्मिन्नुद्दिष्टविषये अस्मिन्नुद्दिष्टविषये अस्मिन्नुद्दिष्टविषये
 विषयतस्तस्मात् पञ्चोपपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।
 अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।

अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।
 नानामपि संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।
 अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।
 अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः । अतएव संपत्तिः ।

'प्रियमहाभाग ! आशुवशा ! वाचवा / इदं हि सकल-
 क्षात्रियकुलवतसस्तु धीरवराशिरोमणे शौर्यैकस्य औदार्यसाम्राज्यस्य
 चङ्कणकुलवतसस्तु सर्वभूमस्तु प्रवृत्तस्य चरितं भारवराशिरत्न-
 मालायां श्रुतं भवत्युत्तमं । समुपलभ्यते इदं परं मोदते । यथाहि
 आरतविराजन्मात्रायाः प्रथमस्तस्य महाराजप्रतापसिद्धस्तु चरितं
 सर्वश्रेष्ठमिदं तस्यैवास्त्यपि परं क्वलमिदं दुःखं प्रवृत्तमपि तत्तु
 आनन्दप्रवृत्तस्य । महाराजः प्रतापसिद्धो हि सर्वो निरुद्धहस्तो
 जीवन्तु स्वमनोरथं सकलैर्भक्तैः अथ प्रवृत्तस्य तत्तु-
 शौर्यैर्हिमालयमिदं हि विषयसकलं स्वराज्यं समस्तमान-
 नाशयामास । एतदेव बोधयति सर्वो श्रुमोदयच्छन्ना मानवेन
 विजित्वायेन भव्यमिति । अपरं च यथाहि महाराजः प्रतापसिद्धः सर्व-
 स्वकीये समूहमन्तव्यं न तथा । तेन कनोजाधिपत्यमन्तय-
 क्षात्रियाणां तत्पराजयापि प्रथममाना यवजानानां यवकीये
 स्वातन्त्र्यं नाशयामास । वाचवा / इदंमपि बोधयति-स्वकीये सम-
 श्रेष्ठं न करणीयं , कनोजे न परकीयमहिमं सर्वैर्भक्तैः प्रवृत्तमपि-
 मिति । अस्ति ।

प्रत्युत्तरम् ।

घटसुशोभित, अविरतध्वनत्पटहृदकादिचायजातमुरम्य सस्कृतवी-
भ्याक, राजधानीमबूनगर प्रविश्य स्थानेस्थाने नागार्कमुख्यै कृत
सत्कारविशेष गृह्णतिमनोरम, विविधकुमुमितलताकुजमय, सहका-
रादिवृक्षजातनिवारितातप, राजाराममागत्य कल्पिते राजप्रसादकल्पे
निवासेऽवसत्, वृद्ध प्रमारजैत स्वसाहाय्यं विधाय स्वराज्यरक्षणेन
च कृतज्ञस्तथा पृथ्वीराजमसेवत यथा पृथ्वीराजस्तत्तामन्ता मित्रम-
डलं च परं मुमुदे.

तत कतिपयदिवसै प्रमारजैत स्वमित्रमण्डलमाहूय विचारय-
ति स्म, इदानीं चाह वृद्ध, मदीय पुत्र सलखस्तु बालएव, कन्या
तु इच्छिनीकुमारी लावण्यवती विवाहार्हा भवृत्ता, तत्पुनरपीदृशी
विपत्तिर्मागच्छत्विति तस्या विवाह शीघ्रमेव करणीय अह च या-
वत्पश्यामि तावत्पृथ्वीराजादन्य सुयोग्य वरं नावधारयामि, पृथ्वीरा-
जेन चास्मिन्पुद्गे माहाय्यविधानेन वयं सर्वेऽप्युपकृता मदीया
कन्याऽपि दिङ्मोपते राज्ञी भवितुं सर्वैर्गुणैरहैव, तदस्मै दुर्लभाय गुण-
वते पृथ्वीराजाय कन्या दत्त्वा युवराज च राजासनेऽभिषिच्य चरम-
वयोयोग्यमात्ममाधन कर्तुमिच्छामीति, अयमर्थश्च सर्वेषा मत्रिणा
सम्मतो बभूव.

तत, शुभलग्ने प्रमारजैत पृथ्वीराजाय साहाय्यविधानपारि-
तोषिकमिव, मूर्त शुद्धयश्च, खड्गार्जिता विजयाश्रयमिव ता ला-
वण्यस्त्रनिमिच्छिनीकुमारी समर्प्य कृतकृत्यो बभूव, पृथ्वीराजोऽपि

तां सकलस्त्रीललामभूता सौन्दर्यन्वनि लब्ध्वाऽऽत्मानं कृतकृत्य मन्य-
मानं कतिपयदिवसांस्तत्रोषित्वा स्वराजधानीं प्रययौ.

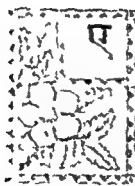
दिल्लीनगरवासिनस्तु स्वस्वामिनं ममराविजयिनं स्वामिनीयुक्तं
श्रुत्वाऽनन्दमागारपारगामिनो हर्षातिरेकेण कृत्स्नं नगरं मुग्धोभयित्वा
नानाविधैरुपचारैः स्वराजनिष्ठां प्रीतिं च प्रदर्शयामासु

पृथ्वीराजोऽपि स्वराजधानीं प्रविश्य स्वप्रजानां स्वस्तिन्नकृत्रिमं
निरतिशयं प्रेमं वीक्ष्यान्मानं अन्यमन्यत.

चतुर्थोगुच्छः ।

- १ पद्मावतीपरिणयः.
- २ महोवाधिपेन समं कलहोद्भवः.
- ३ पृथ्वीराजस्य महोवाराज्याक्रमणं
- ४ युद्धं महोवाधिपस्य पलायनं.
- ५ महोवाराज्ये स्वाधिकारः.

(१)

कदा पृथ्वीराजे स्वमन्त्रिभि मम विविधानि राज्य-
कार्याणि कृत्वा विश्रान्त्यर्थं राजोपवनं प्रविश्य
कन्यचिन्महतश्चूताकुरगालिन सहकारस्याधस्ता-
त्स्थिते सत्यकस्मादतिमनोहरं शुक्रं स्वचंचुविधृतं
पत्रं तस्य पुग्नादक्षिपत् . दिङ्गीपतिरपि विस्मित-
न्तदुद्घाटयामपठत् - तच्चेत् -

सकललोकपालक ! नृपतिकुलतिलक ! शत्रुकण्ठनालवेदार-
णशृगेन्द्र ! दिङ्गीपते ! मामसहायामपरिणीता त्वद्गुणानुरक्ता त्व-

पुरुषं पितरं मन्यमाना पूर्वस्या दिशि वर्तमानस्य समुद्रशिखरराजधानीकस्य यदुकुलोत्पन्नस्य विजयसुरनाम्नो भूपस्यैकाकिनी पद्मावती कन्यामवेहि. अह च विविधदेशपर्यटनतत्पराणा वन्दिजनानां मुखान्संचरन्ती तव शारदज्योत्स्नासहचरीं कीर्तिं निगम्य संजातप्रेमोदया त्वामेव वरीतुं निरचिनवम्. तद्यदि दीनकृपालुता स्यात्तदा त्वन्मार्गनिहितनेत्रां मा रुक्मिणीं यशोदानन्दन इव सत्वरमागत्य गान्धर्वविवाहेन परिणीय गृहीत्वा गच्छ. नचेदहमचिरादेव भारभूतानिमान् प्राणान्विसृज्य स्वर्गे त्वदागमनं प्रतिपालयन्ती स्थास्यामीति.

पृथ्वीराजश्चेमा प्रणयपत्रिकामनुवाच्य सन्तुष्ट ' सत्वरमागच्छामि ' इत्यर्थबोधकं प्रत्युत्तरं लिखित्वा तस्यैव शुक्रम्यं मुखे निधाय तं प्रैषयत्. सोऽपि च गत्वा स्वस्वामिन्यै तत्पत्रं ददौ.

अथ पृथ्वीराजो महत्या सेनया समं तस्य विजयसुरस्य राजधानीं समुद्रशिखरनगरं ययौ. ततश्च तत्र पद्मावती गान्धर्वविवाहेन परिणीय प्रतिनिवर्तमानो मार्गं पूर्वजितेन गिञ्जनीश्वरेण शहाबुद्धीननाम्ना यवनाधिपेन सह महायुद्धं व्यतानीत्. तस्मिन्पुद्धे ते महमदीया यवना अनिकूरा विकारालरूपा सचारिणस्तालवृक्षा इव कन्यादा अनिकूराणि कृत्यान्यकुर्वन् तथापि लोकोत्तरगौर्या क्षत्रियश्रेष्ठा. पृथ्वीराजमेनिकास्तान् गर्वानपि यवनान्विजित्य कादिगीकाश्चक्रुः. स तु गिञ्जनीश्वरं धृष्ट शहाबुद्धीनं स्वयं पुनरपि जीवग्राहं गृहीतं पृथ्वीराजेन कागगृहे स्थापितोऽष्टमहसगम्यास्त्रान्श्रान्वितीर्य पुनरप्यात्मनं मोचयामास. पृथ्वीराजश्च विजयश्रिया गूर्तया लक्ष्म्या पद्मावत्या समादिष्टं स्वराजं सती ययौ.

(२)

पृथ्वीराजे महामर्षिण दत्तावृद्धानघोर्गणा सा युद्धमाने तदी-
य तेनैव मैत्रिणा दत्तजरीरा दिर्गमार्गे विस्मृत्यान्यमार्गेण प्रव-
सन्त्या शान्त्या चन्नेत्प्रान्तस्य राजधानी मतोच्चानगर प्राप्ताः. ते च
शान्ता प्रियशन्त्यर्थं राज उपवनं प्रविष्टान्तदधिकृतेन निषिद्धान्त
हत्याऽन्तः प्रीतिधन्. तस्मात्परमपालकस्य 'पत्नी' भर्तृवधदुःसाकुला
सर्वं दत्त राजे परमालय न्यवेदयत्. परमालराजश्च स्वमेवकवधेन
सन्तप्त उदलनामानं स्वामन्तमाहूय तेषां प्रसक्तानां मैत्रिकानां शास-
नायादिदेश. सोऽपि स्वामिनियोगमनुवृत्य तानाक्रम्य सर्वेषां तेषां
शिरोच्छेदमकरोत्.

परमाङ्गराजस्य युद्धनपरिवृत्तस्त विजयशालिनं कृतकार्यं मेवक-
मनमिनय तस्य सुन्दरमश्वमेवायान्त. तस्योदलस्य 'अलह' नामा
चन्द्रगर्भात्. स च जात्या क्षत्रिय स्वाश्वयाचनेनात्मनोऽपमान
गन्तमानो मातृमापृच्छय ता याचना निषिधे. राजा च स्वयाचना
निषिद्धा वीक्ष्य कुपितस्त्वं त्रै. चन्धू स्वराज्यादत्यवामयत्. तावपि
शरीं भर्तृम्यास्य राज्ञो राज्येऽवस्थानापेक्षया सुराज्येऽवस्थानमुचि-
तमिति मन्वानां कनोजाधिपस्य गुणग्राहिणो जयचन्द्रस्य राज्यमाज-
ग्मतु. राजा जयचन्द्रोऽपि श्रुततत्कीर्तिस्त्वं मादरमानीय स्वराजस
भाया परमं प्रतिष्ठापदेऽस्थापयत्. तावप्यानन्देन तममेवेताम्.

अथ पृथ्वीराज स्वदूतमुखान्महोवाधिपस्य स्वसेवकशिरश्छेद-
रूपं दुष्कर्म निशम्य सतप्तस्तस्य प्रमत्तस्य महोवाधिपस्य ॥ ८ ॥

पृथ्वीराजस्तथापि यथाशक्ति प्रकटितशौर्या हताः स्वर्गं लप्स्यामहे. यदि च कोऽपि तेन पृथ्वीराजेन समं योद्धुमसत्सामन्तेषु न शक्नोति तदाऽहमेकाकीतो निर्गत्य तेन समं युष्वा पुण्या गतिं प्राप्नुयाम् ? इत्यवदत्.

युवराजस्य कोपकलुपमुत्तेजक वाक्यं निशम्य समाविष्टपौरुषाः प्रकटितशौर्यभावास्ते सर्वेऽपि सामन्ताः स्वस्वमैन्य गृहीत्वा पृथ्वीराजेन समं योद्धुं मतिमकुर्वन्. तेषु च परमालसामन्तेषु प्रमुखा. मलखान, अरिमह, वरसिंह, नरसिंह, जयसिंहनामान पञ्च सामन्ता आसन्. ते च स्वामिकार्यार्थं स्वप्राणानपि तृणीकृत्य स्वसेनां गृहीत्वा पृथ्वीराजेन समं योद्धुं प्रातिष्ठन्त. अचिरादेव 'सिरसवा' नाम्नो ग्रामस्य समीपे कृतनिवासा पृथ्वीराजसेनामालोच्य महता त्वेषेण तामाक्रम्य युद्धं प्रावर्तयन्त.

अस्मिन् युद्धे उभयपक्षसामन्ता व्यक्तिशोऽयुध्यन्त. परमाल-पक्ष्यो मलखान स्वशत्रोः पक्ष्यं कयमापप्रधानमाचक्राम. एवमेव पृथ्वीराजपक्षीयध्वजपुण्ड्रार स्वप्रतिस्पर्धिनं नरसिंहं, चामुण्डरायश्च प्रतिपक्ष्य जयसिंहं महता सावधानेनाचक्रमतुः. ते सर्वेऽपि स्वामिभक्ता स्वस्वामिकार्यार्थं परा काष्ठां चक्रुः.

एव प्रवृत्ते प्रलयकालसदोदरे. भयकरसिंहनादसकलितधनु-
ष्टकारघोषवधिरितजनध्रवणपुटे. यमलोकस्थकारागारसदृशे सम्राते
चहच. शरा वीराः छिन्नकण्ठनालप्रवहद्गुधिरधारभिर्मृत्युलोके परम-

त्यानेयौ. तौ च यदि प्रत्यागमिष्यतस्तदाऽवश्यमस्मान्तथेद राज्य
कृत्स्नमपि रक्षिष्यतः. अन्यथाऽशक्यमेव राज्यरक्षणमिति जगाद.

राजा परमालम्बु मन्दर्धरनन्यगतिकत्वेनेदं स्वपत्नीभाषणम-
गीकृत्य पृथ्वीराज मासद्वयपर्यन्त युद्धशान्त्यर्थमयाचत. सोऽपि च
जात्या क्षत्रियस्तस्य विजाप्तिमगीकृत्य मासद्वय तृष्णीमतिष्ठत् अ-
त्रान्तरे परमालराजः स्वाश्रित चतुर जनकनामान चन्दिन तयोः
सामन्तयोरानयनाय कनोजाधिपस्य जयचन्द्रस्य समीपे प्रेषयामास.
सोऽपि स्वामिभक्तस्तयोरान्तिक गत्वा सखेद—सामतशिरोमणी' यदा-
प्रभृति राजा दुर्जनवचन श्रुत्वा युवा राज्याग्निसारितावित्यश्रुणो-
द्देवी तद्दिनमारम्य रात्रिदिव नेत्रकमलाभ्यामध्रूणि विमृजति
तथादि युवा प्रत्यागत्य महोद्यानगरमलंकरिष्यथस्तदैव राज्ञी सन्तुष्टा
भविष्यति' इत्यगदत्.

तावपि—अस्मत्पूर्वजस्तथाऽस्माग्निश्च ये खलु पराक्रमा कृ-
तास्तेषामिदं देशनिर्वासनरूप पारितोषिक राजा परमालेन वितीर्ण.
अस्माग्निश्च तत्परमानन्देन गृहीतमिति सकोप प्रत्युत्तरयामासतुः. च-
तुरो जनकोऽपि तयो कोप योग्यमेव मन्वान पुनरपि चातुर्येण
तयो मनसी स्वानुकूले अकरोत्.

अथ तौ सामन्तबन्धू परमालराजस्य विजाप्तिं स्तमाने
निवेदयामासतुः. साऽपि वारमाता पश्चात्तापप्रदर्शकं राजा पत्र-
मनुवाच्य संजातदयाभावा स्वपूर्वजं सयत्न रक्षितम्य परमात्तराज्यस्य

कन्दर्वहोणाशिरामि महार कुर्वति सति स महार वैवाद्यातः ५५
 कन्दर्वहोणाशिरामि महार कुर्वति सति स महार वैवाद्यातः ५५
 सजमरपरामान सामन्तमाकम्पाविष्टम्. तद्वत् उद्वेगमा सामन्त-
 भवन्ति. तौ च समरागण प्रविश्य महिप्रतापिन पुत्रोरारजपक्षीय
 पातिवान् वीर्य्य सतसौ कुकुमावतवखाणि युत्वा महताडनन्देन समर-
 मयमास. तदानीं तौ सामन्तवन्धु माय स्वपक्षीयान् समरभूमि-
 शय्यपक्षीयैश्चिन्ति यैः सामन्तैः सम युध्यमानस्मान् सर्वानपि स्वाम्
 नन्दुर्वातोवामागमकरोत्. मीमाडव महिप्रतापी कन्दर्वहोणा एकैको
 मान स लाजवतीसामन्त गतामहारेण पुत्रोरारजपक्षीय कक्षम साम-
 भित्तकान् प्रोत्साहयन् अग्रसरो भोज्याडयत्. परमचाविष्टोण युध्य-
 कोवन्धु लाजवती नाम महान् द्रोणो महिवाविष्टसामन्त सर्वानपि
 शय्येना सर्वत पलाययाम् वधे. स्वसेना परावनेन्मिमीमालोच्य
 तल्लमपटाणामान शय्येनापति जघान. वासिनिहते सर्वाडि
 तत्र नीलधरयो नाम पुत्रोरारजसामन्त परमशूर स्वप्रतिपक्षीय
 मयागता कनोजाविष्टसेना सदृशो आचक्राम प्रावर्तत च घोर समर.
 स इह कन्दो महिवाविष्टस्य सेना तथा सामन्तवन्धुदेवत समं
 नानाविष्टविजयदाहिन यैः कन्दर्वहोणा व्यापयामास. आचरोदेव
 प्रियधोधोर युद्ध प्रावर्तत. पुत्रोरारज स्वसेनाविष्टस्य स्वापुवन्धु
 तत्र शीघ्रपटवद्वहोणाविष्टवायव्यपुत्र सर तथा पुत्रोरारजमहोवा-

राजाडि जननजापीरराय कथमपि सज्जतिष्ठत.
 मानम समीक्ष्य तौ सामन्तवन्धु शय्युक्तो ज्ञातिच पर विप्रिय.
 शीनिपटवस्तेन सह मयापि मनो व्यथत. स्वस्याभिन संधिधियान-

[illegible]

• Ulatos blones

[illegible]

(3)

1. התאחדות העובדים - התאחדות העובדים היא ארגון המייצג את העובדים
 2. התאחדות העובדים - התאחדות העובדים היא ארגון המייצג את העובדים
 3. התאחדות העובדים - התאחדות העובדים היא ארגון המייצג את העובדים

[illegible]

54

مَدَامُ

राजसभा चकार, तत्र चैव निराजमवासीत नवीनं च गजैर्-
उपसमायत.

सोऽथ मया सामन्ता रोगे भित्ति । एवं चैकैक्यऽस्मिन्
महयुद्धे विजयाशिया समलकता । यं खलु राजानं स्मृतिविशेष
स्वावृत्त्यापु वनेनैवेऽपश्येम यस्मिन् कस्मिन्नायं कार्यं यथावन्ना
भवत्येव. याहि राजा स्वयमनिर्विरोधं स्मृतिशानं पालयति तस्मिन्
ऽपि निर्विरोधं प्रम कुर्वते. अहं चास्मिन् युद्धे वन्दितोऽहम्
राजकुमारान् सम युयुत्. तत्र मह्ययमहोऽपि पराक्रमी राजपुत्र
स्वामन्मन. तर्ह्ययमहोऽपि मह्य. मूर्च्छितवश्च मृतमविक्रमम्-
रुद्रोऽयमस्य अजान्तं महानकोग्रं म. मृतं मय्यवनां मान-
लक्ष्मि मरुशिर्षा विरमयन्नुत्तमं तं भवानक गृहं वीर्य
प्रतिक्रियायमर्थं कलमहेमृश्वमेव प्रादुष्यम अजान्तं मम समीप
तत्र पतितं मानन्तं सज्जमानं अन्तर्वातचक्रिलन्तममहोऽपि राजासमा-
निष्ट आक्रमणं स्वैरसमायुक्तं श्रुतिर्या निरुत्तं तस्मै तस्मै युयुत्
पुनर्वाविशेषं मृदपि अवायामयानं तं यतः युद्धेति कृतकृत्यो
ऽयम् गयो. मय्ययश्च स्मृतिवान् पुण्यलोकान्. मय्य / अहं
यवजैव तस्य पुण्यलोकम्. भवमायवजैव कृतं तं विजयामि
मय्य तं यथावन्नाहं वीर्यवान् प्रकामि अहं तत्र च मरुतापि
मरुजैव तस्य पुण्यलोकम्. भवमायवजैव कृतं तं विजयामि
पुनर्वाविशेषं मृदपि अवायामयानं तं यतः युद्धेति कृतकृत्यो
ऽयम् गयो. मय्ययश्च स्मृतिवान् पुण्यलोकान्. मय्य / अहं
यवजैव तस्य पुण्यलोकम्. भवमायवजैव कृतं तं विजयामि

• Ինչո՞ւ էլ մի քանի անգամ
եւ Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ

Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ
Իսթանբուլի մեծագույն քաղաքի մէջ

सौधमयैर्विभूषिता पद्मदशकोशोद्यामा कनोजनानां सुविक्रयता
नारी राजधान्यासीत्. तस्या च वसन् स अथचन्द्र आसीत्
स्वर्गाधिपतिश्च श्रेष्ठमण्डलमपि राज्यकर्मणि
कुशल स्वमतिप्रभावेण वृद्धमालमपि समविचक्राम. कोशोऽथ सतत-
भासै प्रजाकरद्वैभ्यः, सामन्तप्रद्वैक्रेणयै, पण्डितैः, पण्डितैः
सेना च युद्धकुशलैः सेनापालैः सुशिक्षिता सर्वशस्त्रज्ञाः
सकृद्युद्धाङ्गीरितक्षेत्रेभिर्गताः स्तीर्य यदा च स कनोजाधिपति राज-
सभायां सिंहासनमलमकरोत्तरं समस्ताराजगणमण्डितस्य चन्द्रस्य
शोभासमपहरति स्म.

एव प्रतापी स कनोजाधिपति अथचन्द्र प्रवर्धमानां शक्ति-
पक्षेऽभ्युत्थानसदृशं विह्वलितं पृथ्वीराजस्य कीर्तिं निद्राम्य संजात-
क्षेत्रदयमानमिति किमपि कारणमाचिन्तयत्.

अत्रान्तरे मन्थान्दसमये पुराणकथनाद्यं विद्वान् पौराणिक
समाययौ. राजाऽपि नित्यक्रमानुरोधेन पुराण श्रोतुमविष्ठत्. तस्मिन्दिने
स पौराणिको महामारतान्तात् राजसूययज्ञप्रकरणे सभ्यगकथयत्.
तत्र च नानाविधपदार्थाविह्वलितं स्वयकर्मणि निद्राम्य राजा परम-
विवृत. राजा च स्वामात्य सुमतिनामानमार्ह्य अथचन्द्रोऽवदत्-
मन्त्रिवर ! विह्वलितं पृथ्वीराजो नानाविधान् देशान् विजित्वा पुरा
सकृदाऽस्मान् मूर्तीकविमन्त्रितं. तत्केन प्रसंगेन स आक्रम्य पुरा-
जित्य स्वसामन्ततां प्रपणीय द्रुतिं विजित्वा पुरा मन्थान्दस्य १५

सूययज्ञविधानमश्लेषम्. तदहं राजसूययज्ञं विधास्यामि.

[illegible]

הַיְּהוּדִים הַיְּהוּדִים הַיְּהוּדִים

[illegible][illegible]

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

सर्वे आरतवासिनो भणताः । कनोजाधिपतिवचनोऽहं राज-
 मय्यागाधिपतिवचनोऽहं । तदस्मिन् यागे निवृत्तानि स्वस्वकर्मणि
 विधातुं सर्वेरात्रि युष्माभिरजोपस्थावत् । ये खलु पल्लवद्विभक्त्या
 जोपस्थास्थाने वातदमोनिरीदेव प्रणदंतेन वा राजदमोनिरीदेन वा,
 दंष्ट्रानिवर्तनदंतेन वा, येन केनपि भूमेण दंतेन योजयित्वासीति
 सोऽहं प्रसिद्धय । दंतेद्वयसमागतं वीक्ष्य सर्वेऽपि आरतभणता
 कनोजाधिपस्य सामर्थ्यं जानन्तः सर्वेरात्रेव सर्वेन्यं कनोजनगरमागतं

देवद प्रसिद्धयत् निरकासयत् ।
 अत्रिरादेव राजा जयचंदः सर्वान् आरतवासिनो भणतां वि-

मन्वानः स्वाधिपकारकृत्यमकरोत् ।
 राज्ञे तथोऽवापयत् । मंज्यापि स्वाभिषेक्तो राजाज्ञोपाकृतं स्वकर्तव्यं
 मानयनतयाऽहं राजसंययञ्च करिष्याम्येवेति प्रतिज्ञाय सर्वान् स्व-
 कनोजाधिपतिं जयचन्दस्तस्य सुमतेभ्योऽपि सत्याग्रहिं मन्वानोऽपि

स्वास्माभिः स्वीकृतव्यमिति ।
 यदि स्वामीदं सत्ययुगमेव मन्यते तदा केवलमिदं वाक्यं राजाज्ञे-
 भ्यमीत्या । तदस्मिन् स्पष्टतरं कलियुगीवन्दे पण्डितद्वयमानं सत्यपि
 पूर्वं परमेश्वरभिर्या परराज्यानि वाकान्मन् भणताः, अयिना तु परा-
 दंतेभ्येन कश्चिदथा वतुमानाग्रहिं मनसा पणपचरणोत्तिका पठ-
 तुं मनसैव पणपठितुम्वा सदाचरणपरा जना आसन्, अयिना राज-
 मय्यारेणाग्रहिं जना ददन्ते किमुत सेनावलसमन्विता राजानः । पूर्वं

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

30 70 80 90

[illegible][illegible]

— १११ —

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

• ଧର୍ମ କାଳେକାଳାନ୍ତେ ପ୍ରାଣାତ୍ମାମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣେ

अथानन्दस्य चरणारविन्दं प्रणम्य . तदा त्रीणि जपन्तस्य राजधानी
कनकजलानन्दं दिदीक्षु भूतलमिव राजाभवत् . राजानि सकलसामान्यमण्डल-

पुष्पकविश्वरूपः

साक्षान्तरायणाय कृत्स्नेयं भूः प्रदत्ता. तेतायुगे रामचन्द्रेणाय
याग कृतस्तत्र साक्षात्कुबेरएव तत्साहाय्यार्थमागतः. द्वापरयुगे युधि-
ष्ठिरेणाय याग कृतस्तत्र साक्षाद्देवकीनन्दन सहाय आसीन्,
अलब्ध्वा चेदृश साहाय्य अकृत्वा च पौरुषकर्माणि अजित्वा च
समग्रा पृथ्वी केवलमह राजमूययागं करोमीति कथनं नाम बालिश-
भाषित. वस्तुतस्त्वस्मिन् समग्रभारतवर्षे यदि कश्चन राजमूययाग-
विधनेऽधिकार्यस्ति चेत् सोऽहमेव. मया खलु परममूरो महामदीय-
धर्मानुसारी गिहनीपति गहाबुद्धीन त्रि पराजितः. बलोन्मत्तो
बिख्यातो भूमिदेवो नाम गुर्जराधिपतिरपि जित्वा राज्यानिर्वाहित .
दुराचारी महोवाधिपः परमालोऽपि मया लीलैव शामित . सर्वेऽपि
म्वल्पबला भूषा बलिभिरन्यैः नृपैराक्रान्ता मत् एव साहाय्यं याचन्ते
सकलवन्दिजनमुखकमलसंचारिणी चंद्रपुण्डरीकसदृचारिणी मदीयां
कीर्तिं निशम्य न केवलं दुर्वृत्तनृपप्रजा एव मां स्वाधिपं विधातु
कामयन्ते किंतु विविधभूपालकन्यका अपि. तदेव सकलगुणमण्डितो
ऽप्यहमात्मान राजनूययागाधिकारिण न भावये तदा त्वादृशान्
क्षुद्रान् जन्तून् कथं भावयिष्य इति त्वमेव विचारय. तद्यदीदृश-
मपमानकारकं सदेश पुनरपि प्रेषयिष्यसि तदाऽयं शत्रुकण्ठनाल-
विदारणलब्धव्याति. पृथ्वीराजहस्तकमलविराजमानः खड्गेन न
गर्षयिष्यतीति जानीहि इति प्रत्युत्तरं प्रेषयामास.

मानयतामग्नेनरो जयचन्दो दूतस्त्वानीते तत्प्रत्युत्तरं सन्नाहय्य
मोक्षसंतप्तो स्वततरनयनपुगलस्तस्मिन्नेव क्षणे सर्वानुद्दिश्येज्ज

“समुपस्थितेषु भूपालेषु यः कोऽपि मां सेवितुमिच्छति चेत् स प्रथमं पृथ्वीराजं वन्दीकृत्यात्रानयतु. अहं च तं सर्वथा साहाय्य-यिष्यामीति.”

अनवसित एवास्मिन् जयचन्द्रवाक्ये तदीयः कनीयान् वन्धु-
र्बालुकराय सत्वरमुत्थाय राजसिंहासनं नमस्कृत्य-अहं हि तं मदी-
न्मत्तं पृथ्वीराजं पराजित्य वन्दीकृत्यात्रानेप्यामि-इति प्रतिजजे.
जयचन्द्रोऽपि स्वभ्रातुर्बालुकरास्येदं भाषणं निशम्य सन्तुष्टस्तत्साहा-
य्यार्थं खुशानखानवदातमीरनामानौ द्वौ सामन्तौ पष्टिसहस्रपरिमिता
सेना च दत्त्वा स्वकार्यविधानाय प्रेषयामास. तावत्पर्यन्तं राजसूययाग-
द्वारे पृथ्वीराजस्य सुवर्णमयीं प्रतिमां स्थापयित्वा पृथ्वीराजो द्वारपालः
कृतः. बालुकरास्योऽपि स्वकार्यं शीघ्रं विधातुं त्वरमाणो राजसूययागे
विघ्नविधानार्थं समागमिष्यतः पृथ्वीराजस्य पराजयाय मार्गे खोकंद-
नगरसमीपे क्लृप्तस्फधावारोऽवसत्. दिल्लीपतिः पृथ्वीराजः सर्वतः प्रभृ-
तचारमुख्येन यागद्वारे स्थापितां स्वप्रतिमां तथा स्वशामनार्थं प्रेषितं
बालुकराय च निशम्य क्रुद्धः सत्वरमेव कृष्णं मामन्तमण्डलं च मन्त्रि-
मण्डलं चाहूय किंकर्तव्यमिति विचारयामास. तत्र केचनावदन् नास्ति
संप्रति विचारम्यावमरः. सत्वरं गत्वा मं मत्तो जयचन्द्र आक्रम्य
परोजेय इति.

अन्ये-अशमयामिदं जयचन्द्राक्रमणं. यत्नं मं रवीया- महर्ता
मेना पात्यन् नृननागनानां विविधभूपायनां रैन्यान्वीपि विभक्तिं. तत्कथ-

भेदाकिना स्वाभिना म आक्रमणाहः' तस्मान्नन्यया कयापि युक्त्या
तस्य राजसूययज्ञे विघ्नः कर्तव्य इत्यगदन्.

पृथ्वीराजस्य पद्मचतुर कुशाग्रमतिरमात्य कयमापोऽब्रवीत्-
स्वामिन्'यत्त्वत्तु क्षत्रियकुलोत्पन्नैरुक्त तत्करणीयमेवेति न' पूर्वजैराच-
रितो धर्मः, परन्तु केवल पतगवत् प्रज्ज्वले बन्हे। निपत्य मरणमपि न
श्रेयः. तदधुनाऽस्मत्स्वामिशासनाय समागतो जयचन्द्रबन्धुरेवाक्रम्य
हन्तन्य. तस्मिन्निहते राजसूययज्ञोऽपि प्रतिबद्धो भविष्यति, तत् ऊर्ध्व
जयचन्द्र स्वयमेव बोधदुभागमिष्यति चेत्तदा वयमपि द्रक्ष्याम इति
द्विहोपति पृथ्वीराज सर्व मन्त्रिमण्डल च तस्य कयमापप्रधा-
नस्य भाषणमाकर्ण्य तथैव कर्तुं निर्णयौ.

(३)

अथ पृथ्वीराजः सर्वान् स्वसामन्तानाहूय सर्वा सेना मनाह-
यामास. तदाधिपत्ये च स्वपितृव्य कन्धचङ्घाण नियुज्य महता साव-
धानेन बालुकरायाक्रमणार्थं चचाल सा च सेना सप्ततिसहस्रपरिमिता
शनैः शनैर्दिल्लीनगरान्विर्ययौ. तदानीं च सर्वेऽपि सज्जना ईश्वर
विजयार्थं प्रार्थयन्त. तेषामार्शोर्वादान् गृहीत्वा कन्धचङ्घाणो महतोत्सा-
हेन खोकदनगरमनुलुध्य चचाल.

बालुकराजोऽपि ज्ञातवृत्तान्तं स्वसेना गृहीत्वा पृथ्वीराजेन सम

कनोजाधिपो जयचन्द्रश्च भ्रातृवधदुःखाकुलं संप्राप्तमरणाशौचं
कथमपि राजसूययज्ञं कर्तुं न पारयामास. तथा तदनुपंगिस्त्वकन्याया-
सयोगितायां स्वयंवरं च.

(४)

वाचका ' कनोजाधिपस्य कन्यायां सयोगितायां परिचर्या
प्रथमतस्तद्वृत्तं लिखामि.

पुरा खलु हिमालये कश्चन् तपस्वी घोरं तपश्चचार. तदानीं
तत्तपस्यार्गतिर्देवैः काचन् देवागना तत्तपस्याया विभविधानार्थं
प्रेषिता. सा च स्वनियोगमनुतिष्ठन्ती तेन क्रुद्धेन मुनिवरेण-स्व हि
मर्त्यलोके कनोजाधिपस्य जयचन्द्रस्य कन्या भूत्वा विवाहसमये
उभयकुलघातं करिष्यसि ' इति जप्ता. साऽपि देवागना स्वभाग्यं
निन्दन्ती कनोजाधिपगृहे प्रादुर्बभूव. कनोजाधिपो जयचन्द्रोऽपुनस्तां
सर्वागनुन्दगी कन्या लब्ध्वा कृतकृत्यं मन्यमानः पुत्रवत् पालयामास.
साऽपि चद्रकलेव वर्धमाना प्रतिदिनमभिक्रमेव लावण्यं या-
पित्रोरनल्पमानन्दमजनयत्.

अथ संप्राप्तयौवनां दिव्यलावण्यस्त्रिं रत्नकन्यां संयोगितां
जयचन्द्रस्तदनुरूपं चरमन्वैषयत्. सगर्भभारतवर्षे ये खलु राज्ञः
स्तदानींमारुतेष्वेकोऽपि तस्यां कन्यायां चरणयोन्यतां नाविभ-

दुःखीकरोति. विशेषतस्तु मनोभू. एष च सकल्पजन्मा सहकारसपा-
दितयुद्धसाधनो वसन्ते मत्त इव मा प्रहरति. परन्तु तथा गाढ मा
न प्रहरति यथाऽहं दुःखमुक्ता स्वर्गवासिनी स्वामिनामागमन प्रति-
मालयन्ती स्थास्यामि. किन्तु सतत तद्वियोगाग्नौ पतिता यथा सम्यक्
दुःख मोक्षे तथा ज्ञेन ज्ञेनर्मर्माणि विध्यति. तत् साखि ! यदि
शक्य तदा कथमपि मम प्राणप्रियमानीय सर्जीव्य मा. त्वा चाह
प्राणप्रदायिनी देवतामिव मन्ये. अथ यद्यशक्यमिदं मन्यसे तदा
कालकृटसदृश स्वरित प्राणहारि विषमपि मे देहि. तच्च पीत्वा शान्त-
व्यथाऽहं सुखभाक् स्यामिति.

सा च दासी तस्या प्रलापतस्तन्मनोगतं प्रियकर ज्ञात्वा
कृतकृत्या शीघ्रमेवागत्य महाराजं कनोजाधिप जयचन्द्र सर्वमकथयत्.
म तु शिरसि वज्रण हतद्वय नितान्त विस्मितोऽभवत्. प्रथम तु स
तमेव दासी मित्र्याद्यादिनी मेने. परन्तु भूयोभूय सशपथ बोधित.
मत्य मेने.

(५)

अथ तद्गुप्तं निशम्य तु गम्भारमम स कनोजाधिप स्वयम-
चिन्तयत्-अहमस्मि परमभाग्य गजसूययज चिकीर्षुणा मया पूज्य-
गजविजयाय प्रेषितो वीरो बन्धुर्वालुकशाय एव निहत. इयं च
सकलगुणमण्डिता सचाग्नि रतिरिव सौन्दर्यशालिनी देवाग

सकलाद्वयार्त्ताभूता समैकाकिनी पुत्री संयोगिताऽपि तमेव कामयते.
 पश्यन्तु तृषा मोक्षेन किंवा म्यात्. यथाशक्ति मानवेन प्रयत्न
 चरणीय / फल तु देवायत्त. तच्च नैव गगनुकूल म्यात्तदा स प्रयत्न
 सकले भवति विपरीते तु विफल इति. इत्थं विचार्य तामेव दासी-
 कृतज्ञानानि त्वमसि परमचतुरा. त्वयैव महता चातुर्येण प्रकर्तृकृत
 त्विदं तस्या मनोगत. माम्भन तु तस्य पृथ्वीराजस्य दोषदर्शनेन वा
 पितादोषात्तत्कथननेन वा येन केनापि प्रकारेण तस्या मनः पृथ्वी-
 राजसि स्थितं. यदि त्वमिदं मदभिलषितं करिष्यसि तदा यदिच्छसि
 त्वमामासि साऽपि स्वाभिभक्ता तथेत्यमीकृत्य गयौ.

तस्मात् त्वमि सा मुग्धा संयोगितामनोत्तम-राजकन्ये / मोक्षं
 यं मनः पश्यन्तु तृषा मोक्षेन किंवा म्यात्. यथाशक्ति मानवेन प्रयत्न
 चरणीय / फल तु देवायत्त. तच्च नैव गगनुकूल म्यात्तदा स प्रयत्न
 सकले भवति विपरीते तु विफल इति. इत्थं विचार्य तामेव दासी-
 कृतज्ञानानि त्वमसि परमचतुरा. त्वयैव महता चातुर्येण प्रकर्तृकृत
 त्विदं तस्या मनोगत. माम्भन तु तस्य पृथ्वीराजस्य दोषदर्शनेन वा
 पितादोषात्तत्कथननेन वा येन केनापि प्रकारेण तस्या मनः पृथ्वी-
 राजसि स्थितं. यदि त्वमिदं मदभिलषितं करिष्यसि तदा यदिच्छसि
 त्वमामासि साऽपि स्वाभिभक्ता तथेत्यमीकृत्य गयौ.

तस्मात् त्वमि सा मुग्धा संयोगितामनोत्तम-राजकन्ये / मोक्षं
 यं मनः पश्यन्तु तृषा मोक्षेन किंवा म्यात्. यथाशक्ति मानवेन प्रयत्न

निष्ठस्यापि संभावना. तस्मादहं वदामि पृथ्वीराज विहायान्य एव
कश्चन तरुणो राजपुत्रस्त्वया वर्णीय इति.

सा च चतुरा सयोगिता सरल्या इदं भाषण निशम्यानुमित-
पितृहृदया स्पष्टमेवोत्तरं दातुमिच्छन्ती सहासमवदत्-माखि ' सत्यमेव
त्व मामनुकम्पसे. न कोऽपि मामीदृशमुपादिशत्. अहमपि तस्मा-
त्प्रियतमात् मन्मनो निर्वर्तयितुं प्रयते परन्तु योग्यायोग्यपरीक्षाकुशल-
तदेव ततो न निवर्तते. सर्वे हि जना लौकिक वाऽलौकिक वा विषय
मनसैव योग्यमयोग्यं वेति निश्चिन्वन्ति. तद्यदि निष्पाप मदीयहित-
कारि मनो मा तमेव योग्यं निबोधयति तदा परेपा का कथा.

यद्वोच. पितैव भर्तुरपेक्षया श्रेष्ठ इति तत्र सम्यक्-यत इह
जगति सर्वेऽपि जन्तवो यथा यदृच्छया समुत्पद्यन्ते तथैव मानवा अपि '
उत्पन्नाश्च बुद्धिमत्ताशालिनो जन्तवो मनुष्या भवन्ति. सर्वे हि
मानवजातिकार्यं स्वीणा भर्तुं साहाय्येन, न स्वातन्त्र्येणेति शास्त्राणि
वदन्ति. तत्कथय पदवादिसाधारणजन्मदायिनोऽपेक्षया दुर्लभमानुषत्व-
प्रापकस्य भर्तुं श्रेष्ठत्वं नवेति.

यदगद-मम पितुं प्रियकरविगेधित्वात्तेन समं युद्धप्रसंगे
कदाचिदनिष्टमपि स्यादिति तत्क्षत्रियवन्यकानां साधारणमेव. अप्याव-
धि यानि रालु मत्पित्रा युद्धानि कृतानि तत्र च ये एताः क्षत्रियास्तेषां

त्रीणामपि का गतिर्भवत् तस्मात् क्षत्रियकन्यका ईदृशोदनिष्ठान्
न विभ्यति

मम त्वय निश्चय —यस्य कुले गृहीत जन्म स पूज्य पिता
दुराचरणैर्न लोकापवादास्पदता प्रापणीय . अत पर स्वजन्मन
साफल्य स्वयमेव करणीय न तत्र पितुरपेक्षेति.

सा च जडमतिर्दासी राजकन्याया इदं भाषणं निगम्य मूढा
शनै शनै समागत्य सर्व कनोजाधिपाय न्यवेदयत्. सोऽपि पर
खिन्नः पुन पुनरपि नानाविधैरुपायैस्ता तस्माद्व्यवसायान्निवर्तयितु
प्रयतमानोऽपि यदा न लेभे यशस्तदा रुष्टस्ता संयोगिता गंगातीरे
नूतन प्रासाद विरचय्य तत्रास्थापयत्. परितश्च नम्रखड्गधारिणो
निरीक्षकान् स्थापयित्वा तदध्यक्षाय ' ममाज्ञा विना कोऽपि पुरुषो
न प्रवेशनीय ' इति सप्तादिशत्. साऽपि राजकन्या संयोगिता नष्टे-
ऽपि स्वातन्त्र्येऽगिन्ना परमेश्वरे निहितभारा कथमपि कालप्रतीक्षा चक्रे.

अथागतिः शरीरमप्युद्दिष्टं. आत्मनिर्वाणविशेषाय शरीर-
 गौडित्वा चासुन्दरयस्य पुनरञ्जनाय. अथावयव न चाभिनिवृत्तं.
 स तु प्रकृत्यैव धीरं प्रयोजनं करोत आत्मनो निर्याग शरी-
 रवत्त-पुनरुद्दिष्टयत्नं. आत्मनो गत्या आत्मनो पुनर्नर्गोद्वर्तनं
 रायः पुनरुद्दिष्टयत्नं आत्मनो अथवापुनरुद्दिष्टयत्नं. मा च शरीर-
 ॐ. परं अथवापुनरुद्दिष्टयत्नं. आत्मनो अथवापुनरुद्दिष्टयत्नं.
 स्वक्या अथवापुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनर्नर्गोद्वर्तनं.

आत्मनोपुनरुद्दिष्टयत्नं.

पुनर्नर्गोद्वर्तनं पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.
 वदयकता तव सादृश्यस्य. नत्तमवयवमर्थं. नत्तमवयवमर्थं.
 पुनरुद्दिष्टयत्नं. स तु आत्मनोपुनरुद्दिष्टयत्नं. स तु आत्मनोपुनरुद्दिष्टयत्नं.
 प्रकृत्यैव धीरं प्रयोजनं करोत आत्मनो निर्याग शरी-
 रवत्त-पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.

विनिर्वाणम्

वत्तम्. अथवापुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.
 पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.
 पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.
 पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं. पुनरुद्दिष्टयत्नं.

୧. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୨. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୩. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୪. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୫. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୬. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୭. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୮. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୯. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ
 ୧୦. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ପଞ୍ଚାବତାରପୁରାଣ

1949 12 21

[illegible][illegible]

ה'תשנ"ב, י"ב

ይታዘብ፡፡ ይህም ትውፊት የሚገኝበት ሁኔታ ሲሆን፡፡

५५ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ५६ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ५७ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ५८ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ५९ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि

मत्कारणमास. स्वयं च पुनरपि मयाधर्मस्य यथा.
 ६० यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६१ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६२ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६३ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६४ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६५ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६६ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६७ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६८ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि
 ६९ यमहिंसेति न समारंभे स्वपते प्रेक्ष्य विज्ञातुमिदमपि

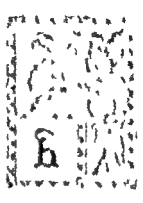
पुनरीराजवर्हणचरिते.

चरिते कतिपय पुनर्विचारजन्य मतिविषयान्य मतिविषयानि च य-
 धि तया मुद्रितं न भवति प्रमादजालिना चन्द्रकविना मम
 विवर्तितं च मनीषा परीक्षया मम पुनर्विचारोदायि विद्वज्जनपद-
 काव्यरसिकस्तदनुमुक्त. आचरितं च चन्द्रय तथा दुर्गाकव्या-
 साहित्यविद्याकौशल मतिनूपुर्य च वीर्य्य मनुजिन दुर्गाकव्या-
 मपरिचयस्वामिन विषय स्वयमगमनय विमर्शयामास.

स च दुर्गाकव्या विद्वज्जनपदजान पश्यन् विद्वत्श्रव्य कर्त्तु-
 निश्चय त इष्टकामो निजनीत्या जगाम. मां च मत्तपन्नानाम्
 समीपे निजनीश्वरः आराधितवान् स्वस्वतया सह फलमभिवासा आसीत्
 तत च मत्वा निजनीन, प्रमर्शान्वाहिसिन्धु महेन्द्रयन्वानानां
 वल्लभ्य मयानामाश्रय निवासोत्तिष्ठन् आचरितं तत प्रा-
 लब्धकलापयारी मन्मथिलनिवसगात्रा व्याघ्राय कश्चन तपस्वि-
 वपयारी देव समयातः. स च न महेन्द्रयन्वानमवतन-अमल-
 श्वरः साधन मयदेवितं मय विद्विषति पुनर्विचार आक्रमणीय.
 अस्मिन्नाक्रमणोदयमय मय वदन्तिवने, आचरितं, यत्ना योऽय
 निश्चिन्नाक्रमणोदयमय मय वदन्तिवने, आचरितं, यत्ना योऽय
 मीन स पुनर्विचार अन्तःप्रत्य अथ कर्मिण्यैव वर्द्धितं
 तद्वच च इदमिति च क्रीडाप्रमति, मयानामाश्रय कयमाया गता
 स्या विदेव. साधन च पुनर्विचारममपिपुष्टय मयायैव गत
 किमपि राजकीयं च पश्यति विद्विषति तस्मिन् समयेऽकस्माद्व्या

पुनर्विचारवर्द्धकचरिते

ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት
 ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት

(3)

- 1 : ለገላት ለገላት ለገላት 2
- 1 : ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት 3
- 1 : ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት 4
- 1 : ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት ለገላት 5

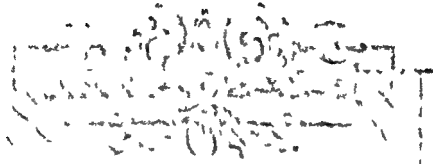

|| ፩ ||

अहाबुद्धानस्तु तस्य पृथ्वीराजस्येमा गवोक्ति निशम्य मनसि
 निनांत कुपितोऽपि स्वम्यति विभाव्य अनैग्वदन्-राजन' प्रकृत्य
 पुरुषाधीनो नतु फलं. तत्तु देवायत्तं. परन्तु फल न लभ्यत इत्येता
 वता प्रयत्नादुपरमणं कापुरुषस्य लक्षणं. यदि मानवोऽनलम मत्
 मनन प्रयत्न कुर्यात्तदाऽवश्यमेव स फलं लभेतेवेति.

पृथ्वीराजश्च तस्योत्तरे मनोऽदत्त्वोच्चैर्जहाम. पूर्ववच्च अष्टमन्त्र
 मंगन्याकानुत्तमानश्चानुपायनत्वेन तस्माद्गृहीत्वा त मुमोच ततश्च
 सहताऽऽनन्देन दिल्लीनगरमागत्य विजयोन्मवमकरोत्.

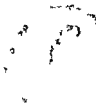
सप्तमो गुच्छः ।

१. पद्मोत्ताधिपानमणे दिवारः ।
२. पद्मोत्ताधिपानमणे मत्कारः ।
३. पद्मोत्ताधिपानमणे जयचन्द्रस्य प्रयत्नो यश-
सिद्धता यः ।
४. पद्मोत्ताधिपानमणे सैन्यापत्यम् ।

[१]

एवं प्रथमं गिरिनीपतिं शहादुर्गं विजित्य लब्ध-
रन्ध्रानि. पृथ्वीराजः परेषां दुर्दर्शनोऽभूत्. सर्वे च
तत्र या प्रतिस्पर्धिनस्तस्य सर्वत्र प्रभूतं यशो वीक्ष्य
गिरिजा. प्रतिवारसमर्था दिवागीता इव तूष्णी-
मतिष्ठत्.

एकदा पूर्वोक्तानि शयनार्थं गच्छन्तः सन्तः सन्तः
 मानुषानिष्टे सन्ति कनोजनगरन्यायाः कनोजनगरन्यायाः
 द्वारपालनिवेदितागमनं गच्छन्तः सन्तः सन्तः
 स्वामिन् ! अहं स्वन्तु नानादेशान् पर्यटन् कनोजनगरन्यायाः
 च कृतस्तिनिर्भूतं चरन्ति मन्त्राणां गच्छन्तः सन्तः
 विघ्नविघ्नानां परं कष्टं स्वामिपदेभ्यः परं द्रेष्टुं परन्तु नम्यं कर्तुं
 कन्या भूतलवासिनी देवागनेन मूर्तिमती गतिश्च त्रयणं कृतिर्कृत-
 सर्वस्वमिव पोटशवर्पदेशीया भगवतो मन्मथद्वयं विजयन्ते
 कनोजनगरललामभूता वर्तते. सा तु सकलचारणमुत्तमगुणलक्ष्मीं
 शारदज्योत्स्नाधवला प्रतिभटहृदयकमलविदारिणी स्वामिना कर्तुं
 समाकर्ष्य हंसीव लुब्धा परमनुरक्ता स्वामिपदानेव वरिण्यामीनि
 कृतनिश्चया स्वामिद्वेषिणा तत्त्रिणा जयचन्द्रेण भूयोभूयो निवो वेताऽपि
 स्वाग्रहं न मुञ्चति. तेन च कुपितस्तस्याः पिता कनोजाधिपो गङ्गा-
 तीरे नूनं प्रसादं निर्माय तत्र ता प्रतिबध्ने न्यधात्. तत्र च स्वानुज्ञा
 विना कस्यापि प्रवेशं निषिधेयं च. साम्प्रतं च सा सौन्दर्यस्थानिः केन
 कतिपयदासीभिः समेता दुःसहं कारागारवासदुःखं भजत इति.

पृथ्वीराजस्तदाकर्ण्य क्रुद्धः स्वसहायमण्डलाय किञ्कर्तव्य-
 मित्यपृच्छत्. अवदच्च—‘नाहं खलु संयोगितानुरागाद्वीभिः किं
 क्षत्रियस्वीकृतव्रताभिर्मनः न क्षत्रियाणां ह्रीदं परमं व्रतं, यच्छ-
 णागतानां परिपालनं. अनेन व्रतनैवेह जगति क्षत्रियजातिः सर्वेषां
 मादरपात्रं संवृत्ता. तथादि मदनुरागापराधात् स्वकन्या संयोगितां
 राजा जयचन्द्रः स्वद्रोहिणीं मन्यमानः प्रतिबध्ने स्थापयति तदा मया

अथ सुमुहूर्ते सर्वेऽपि पृथ्वीराजप्रभृतये. सामन्ताः चन्द्रक-
विराजस्य सेवका नाम भूत्वा दिल्लीनगरात् कनोजनगरं प्रति प्रत-
स्थिरे. चन्द्रकविश्वैकादशसहस्रपरिभिता सेनां जग्रह. मार्गे च बहू-
न्यगुनचिन्हान्यभवास्तथापि दृढनिश्चयः पृथ्वीराज. सर्वैर्जनैः समं
कनोजनगरमाजगाम.

[२]

सर्वां सेनां तथा स्वसेवकान् बहिर्नगरात् स्थापयित्वा चन्द्रकवि-
सेवकद्वारा स्य गमन कनोजाधिपाय निवेदयामास सोऽपि तदागमनं
निशम्यातिसन्तुष्ट परमादरेण तं राजसभागमनाय विज्ञापयामास.
चन्द्रकवेन्तु तद् बहानमर्गाकृत्य पृथ्वीराज जलकुंभधारकमेवक्रमिषेण
स्वेन मां मभामण्डां निनाय.

जयचन्दोऽपि चन्द्रकविमागतं निशम्य प्रत्युद्गम्य सादरं सभा-
मानीषे चैव नर आनेन समुपगम्येत्वा कुशलमवच्छत्. चन्द्रकविराजि
स्वकुशल निवेद्य राजानमाशीर्वादेन—

॥ दुर्गा ते चिदधानु भव्यमग्निलं कनोजपृथ्वीपते ।
॥ निप्रत्यक्षं तस्मां समाप्तिमयतां यतिश्वरस्त्वन्कृतः ॥
॥ एविव. क्षात्रियवंशजैर्महिर्भुजः संनैव्यमानोऽधुना ।
॥ म. मयं स्वतंत्रं. सुदृढमतं शूरैः परं प्रापितः ॥ १ ॥

सुदृढमतं. म. म. सुदृढमतं. —

य. मायि च निर्मायता महिर्भुजः सर्वेऽपि प्राप्ता अर्था ।
मेव न्यं क्षात्रियवंशे मनुष्ये ! नक्षत्रमात्मान्वितः ॥

विरोधो न कृतः. एवं स्थिते पृथ्वीराजेन मदारब्धो राजसूययज्ञो विधितः, सर्वे च समागता भूशालाः समं मया वृथा कोपिता. मम बंधुर्व लुकरायश्च समरे निहत इति किं समीचीनं कृतं! इत्यपृच्छत्.

चन्दकविश्च जयचन्दस्येमं प्रश्नं निशम्य— राजन्! कनोजपते! यथा त्वं मन्यसे 'पृथ्वीराजो मह्यं द्रुहति' इति तन्न समीचीनं. यथा तव पितामहोऽनंगपालः कनोजाधिपेन समं स्नेहेनावर्तत तथैव पृथ्वीराजोऽपि वर्तते. कथमन्यथा त्वयि दक्षिणां दिशं विजेतुं गते सति पश्चात् त्वद्राज्याक्रमणाय समागतं मित्रनीपतिं शहाबुद्धिनं पराजित्य पृथ्वीराजस्तव राज्यं रक्षितवान्. राजसूययज्ञस्तु कलियुगे शास्त्रनिषिद्धतयाऽधर्मप्रवृत्तिनिरोधाय विधितो न त्वसूयया. यदि त्वाद्वगो राजाऽधर्माचरणं कुर्यात्तदा सर्वेऽपि त्वदीया वा परकीया वा प्रजाजना अर्धमेवाचरेयुः. राजन्! यदि कश्चिद्बुध्नाढ्यो वणिगपि राजसूययज्ञं कुर्यात्तदा तार्किकं न्याय्यं भवेत्? तस्मात्त्वमपि 'पृथ्वीराजेन ममार्य यागः प्रतिबद्ध इति दुराग्रहंस्त्यक्त्वा द्वेषं च मानसिकं विहाय पूर्ववत्स्नेहेन वर्तस्व. युष्मासु क्षत्रियराजेषु परस्परं स्नेहेन वर्तमानेषु सत्सु कः खलु मन्दार्थं भारतं जेतुं शक्नुयत्. महाम्दीयधर्मानुसारी शहाबुद्धिनः अपि परस्परद्वेषपरान्नः प्रेक्ष्य भारतमक्रान्तुमिच्छति. भगवती चण्डी युष्मान् सर्वानपि प्रेम्णा वर्तमानान् चिरंजीविनो विदधातु इति साशीर्वचनमगादीत्.

जयचन्दस्तु चन्दकवेरिदं भाषणं सत्यं मन्वानोऽपि गर्विष्ठ उच्चैर्जगाद—अस्मिन् समवेते राजमण्डले पृथ्वीराजममः कोप्यस्ति

नमो भगवते वासुदेवाय । नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमो भगवते वासुदेवाय । नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमो भगवते वासुदेवाय । नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमो भगवते वासुदेवाय । नमो भगवते वासुदेवाय ।

(53)

राजा पश्यन् यद्यपि पश्यन् तस्य स्वाभिमतस्य चन्द्रकवरीय
आत्मनः विना यथा यथा स्थितस्य जलकान्तपारिण सेवकस्य च
नृपतिः तेषां पश्यन् विभित्तस्त सेवकस्य पृथ्वीराजमन्वत, जक-
शेष मन्त्रिः 'यमत्र राज्ञा समागत इदानीमेव चन्द्रकर्तव्य
इति, राजानं च विचारमा विरोधय चन्द्रविर्मनसे गितान्त
नितोऽपि निदिशन्त इत्यदिष्टं, राजा च यदि मयाऽय सेवक, पृथ्वी
राज इति पृथ्वीराजः सत्यमेव ह्यत्र सेवकः स तदा सर्वेपि जना मां
हमेव, दोषुष्य दुर्बलाय जयचन्द्राय प्रबलः पृथ्वीराजो यत्र कुत्रापि
भाष्यत इति, तत्कथमयं सेवकः पृथ्वीराजो नरेति निर्णयमिति
मन्त्रिणो विचारयन् पृथ्वीराजविजयकं युक्तिमन्वत- साचेत्यम्,

अयं राजकन्याया दासी कर्णदक्षी न नास्ति, या च पूर्वं पृथ्वी-
राजसमीपं ज्ञासीत्. तस्या अयं नियमः-सा च सदास्मिन् जग-
तीतटे पृथ्वीराजस्यैव पुराय गन्वाना तं वीक्ष्यैव स्वमुखं पटेनावृणोति
नान्यथा. तद्यदि ममामाहता सा दासी स्वमुखमावृणुयाच्छदा
अथ पृथ्वीराज इति ज्ञातव्याऽन्यथा साधारणः कश्चन सेवक इति.

विचार्य चैवं संजातानदः सत्वरं सेवकमहूय कर्णाटकी दासीः सभागा-
 द्दयत्. सा च राजाज्ञामनुसृत्य सभामागता दूरत एव पृथ्वीराजं
 प्रत्यभिज्ञाय लज्जया मुखं प्रावृणोत्. तां मुखावरणोद्यतां वक्ष्य
 कविश्चन्द्रो नेत्रसंकेतेन तां—वयमिह कपटेन समागताः, यदि त्वं
 पृथ्वीराजोऽयमिति मुखप्रावरणेन दर्शयिष्यसि तदा वयं सर्वे वन्दिनो
 भविष्यामः. किंच—राजा जयचन्द्रः प्रथमत आरभ्य पृथ्वीराजं
 द्वेष्टि तदधुनाऽनायासेन स्वहस्तगतं तमवश्यमेव स प्रणौर्वियुज्या-
 तदा स्वामिघातपातकमपि लप्स्यसे. तत्कन्यमापमिव सत्राजं पृथ्वीराजं
 स्वकर्मणा मा मारयेति सूचयामास.

सा प्रकृत्यैव स्त्री तत्रापि गणिका सहसैव तस्य चन्द्रस्य मनो-
 गतं जानन्ती तस्मिन्नेव क्षणे मुखावरणं दूरीचकार.. ता च स्वीकृत-
 दूरीकृतमुखावरणां वीक्ष्य जयचन्द्रो विस्मितोऽजातनिश्चयो जिज्ञासया
 तामेवापृच्छत्—गणिके ! त्वं हि प्रथमं स्वमुखं किमिति प्रावृणोः-
 पथाच्चोदघाटयः? तत्सर्वं सत्यं कथयेति. दासी तु परमचतुरा राजानं
 माज्जालिवन्यमवदत्. स्वामिन् ! अस्यां सभाया कविवरश्चन्द्रः
 समायातः स च पृथ्वीराज इव मम मान्यः. तत्तस्य सन्मानार्थं प्रथमं
 मया मुखमावृतं पश्चात्कारणभावादेव तदुदघाटयमिति. तदेतत्
 कर्णाटक्या वचनं निशम्य चन्द्रकविः परं सन्तुष्टस्तामांशीर्वचनै
 ममतोपयत्. मेवमेवपधारी पृथ्वीराजश्च स्वकपटाचरणप्राकट्यभीतः
 कण्ठगतप्राणस्तत्प्रतिवचनं निशम्य स्वजीवितं प्रत्यागतं मेने. जय-
 चन्द्रस्तु तस्य सेवकस्य तेजो विरोक्ष्य भ्रान्तचित्तः कर्णाटकविचनं
 न मन्यमिति मन्यमानोऽपि प्रकटं तथा वक्तुमनीश्वरस्तूर्णी तस्मै.

मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-
 मर्त्यवृत्ति राजा रामचन्द्र पाद्विषयम्. अन्तः. तन्मन्त्रवर्तकीर्णगो-

सर्वेषु प्रसिद्धि न तावद्विषय अपर. समापनम्.
 इदंजीमन्तवत्त्वा वीर्य तस्य क्षेमराजस्य प्रधानमात्मविशेषो
 नाम साधिन इत्यादिनिर्गुणविषयमसमस्तकरीरं यथापि स्वाभिभवान्
 लज्जयत्य सौदमात्य. प्रजानां गतिविशेषात्तथापि किमनगमिषुन

अथ अथचन्द्रस्त चन्द्रकविं कलशनिघासे विधात्यथ व्यसृज्यते.
 तस्य सेवार्थं सेजवालिपुं यावत् तिथोज्ज्वला तं निभृतं चन्द्रकवि-
 निघासं शालिकैर्निहीषणीयः, अत्रातस्य कल्पाऽपि पुत्रस्य प्रवेशस्त-
 दिमादिपुत्रनीयं देवशालं सोऽपि चाग्नेयं देवां स्त्रीभिर्न आवा-
 पात्यमास.

ततश्च सावधानेन वासिधेयं चन्द्रकविं यावा अथचन्द्रो ऋ-
 पून्धैरुपहृते. परं सत्करमासास. चन्द्रकविं यत्पि राज्ञीतिमवज्ञानं नृप-
 त्वादेरकारान् भवकान् समवेपथ्यत् तथा दंष्ट्रीनाथमागतं मुखापानं
 नृमतिं तथा राजपुत्रैर्हितं श्रीकण्ठं सम्माननं प्रपद्यत. निगतिं यथ-
 चन्द्रराजसेवकैश्च अथयवतीनां, पौत्रशवर्णयानां, हस्तयुगाज्यतकन-
 कपञ्चोदराजमानोत्पदराणां, अस्मरसामिधेयं समानवयस्कानां, दासीनां
 नृत्वं चन्द्रकाक्षीनिगमस्य पुत्रं आजगाम. तदीक्ष्य सर्वे निहीषणां
 निघुक्तां सैनिकां हेलिचिवा विजानीय स्तब्धं तस्य. सुखेन सेवा-
 विधिराणां पुत्रं तदभस्य दासी आगच्छ—यथ हि सर्वो दासो
 राजकन्यायां स्यान्निवाया.. तदाज्ञेयं कर्षीय चन्द्रं चन्द्रं वयसा-
 यावत् कृते. दूरपादेन च निवेदितवान्ना अग्निसिं हन्त्या प्र-
 णिनाः सत्वरं सर्वानप्युपहृतास्त्वस्मै कविर्वाजाय समर्पयमासुः.
 चन्द्रस्य सन्निधौ राजपुत्राणां स्त्रीभिर्य राज्ञीनां पारिवर्तिक
 विधीर्षु. अग्निचरदेव भगवानेकचित्प्राये राजकन्यायां अभिजयिष
 देवैरुपहृति ' देहि साभिप्रायमासीद्वचनं प्रपद्यते. वा अग्निं सान्ना-
 सतदाशीर्वचनं सत्प्राणिभ्यः निवेदयामास.

(8)

४. सुयोगिताया दिङ्मिगमनं सुभातः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

የፌዴራል ምክር ቤት

१. प्रश्नोत्तरात्मक संयोजितपद्धति परीक्षाएं

1:321 14212

सरवधुभिः, हिमानीषणवलिभः, पु-1155मादिभिः, मन्त्र-निर्दिष्ट-
 र्याने स्थाने समीपेण प्रचलितेऽप्येच्छामायापञ्चानि हिमानीषण-
 वन्द्यैर्लता निरीक्ष्य; निर्वर्तयन्निर्दिष्टाणां गीतगानमनुमतिरिति
 विकचकुसुमस्तवनकालेन, निन्दितान्तर्यामिनि १२००मात्रेण,
 अतिमृदुलगात्रावाहिवलयाञ्जितैर्गङ्गाकाश, प्रकृतैर्गङ्गाकाश-
 समकृतैः, मन्दवाहिना दृष्टेणानन्देन चालितेन ताम्राञ्जितेन कान्त-
 रणीगणैः समीक्ष्य; मन्दमातृवत्पङ्कजवननेत्युप मन्दितङ्गाय कोट्यत्र
 विकसितकमलकफपतितपरगाधधरैः, विमलैर्नगानामनन्दसिन्धु-
 नानामवधेयः सन्निविष्टं सकलाण्यद्वैतरपरया गीतयन्त्य मूर्तिमत्या,
 कीर्तयिष्यन्तीरय्या प्रवाहय्यन्ति विद्यान्ममानन्दचोदा अभ्यासवतीषु
 पञ्चामेव अन्ये अन्यैश्चरन् गीतीरमगन्धर्वः तत्र च विविद्धविभक्त-
 वादस्त्य प्राप्तं अतिवपलवावसानमस्त्यगणवर्षादित्येवं, गीतमन्त्र-
 कादिसत्यमभिव्यञ्जयितुं, धैर्यैरुत्कृष्टतान्याः प्रपतिवृत्तमतिक्रान्त-
 मयङ्करान्याः तीरान्यामलकृतं, अन्य-पतितवन्द्यपतितवन्द्यैर्नगानाम-
 देवानामनुसिखकमलशोभमानं गीतप्रवाहं प्रेक्ष्य प्रसन्नं अनापन्नकलाया
 अथ जलं पययित्वा स्वयमीष पद्यास मधुरं जीतं च गानाञ्जलं प्या-
 अथ प्रतितीरवर्तिनं, सुरम्यसुखप्रपणामय, चन्द्रिकानिमित्तमि-
 व गगनगणविहारीच्छिवः, कनककलशोमण्डितं, सुव्यवस्थितरचनम-
 अनकवातपन्नविजयमगनीश्वीरवचनिकामधुरं, प्रदीपप्रकाशोपदर्शय-
 अनन्ददासिकगणराशितं, विषयप्रसुरिसुखसहस्रिगणसकलं प्रोसादयन्
 नित्यमगणराशेभ्यः—सकलविजयविजयप्रयत्नविभित

नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 अथ श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ॥
 दृष्ट्वा तु पाण्डुपुत्रोत्तमांश्चरितान् ॥
 सैन्यं कुरुक्षेत्रे समवेता मुनीन् ॥
 तदात्मा पश्यन् सर्वं संक्षुब्धकण्ठम् ॥
 उवाच ॥ १ ॥

1944

[illegible][illegible]

ԵՐԵՎԱՆԻՅԱՆ ԽՈՐՀԱՐԱՆԻ ԹԻՎ ԵՄ ԵՐԵՎԱՆԻ
ՄԱՍ ԲՅՈՒՆԵՐԵՐԻՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՄ ԵՐԵՎԱՆԻ
ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

नदानीमिव — गगनादानीमक, अतिचपलवज्जिज्जिज्जसमीपस्थ,
 अतिगौरवपदतलाभ्या वृत्तपानह, सुवर्णाङ्गलसनाग्रसम्यग्, ८, परम-
 प्रियया अर्चकपठनलच्छिद्वनदभया दूरिकाकिनमृगार्ककाङ्क्षास्थितयाऽधि-
 कतया समलकलकयामस्य स-यहरेतविराजमानवृहत्तप, कयादिविज्ञा-
 नोत्तरक, मौक्तिकद्वारसमलकनमिव, इत्युच्यते यथासाहितरत्नकम्,
 सुप्रसन्नवदनकमल, मुद्वर्धराजवज्जालिनयनयुगलद्वय, वल्लभ-
 मुद्वर्धविरोरुहमागुर, सुवर्णललाटपट्टमुद्वरं मनमथानिव स्वयम्भुवार्क
 प्रसन्नद्वयिभुव भगविरथा दारणागतं, कनोच्चामुश्रुयवृद्धिद्वयया स्वगाता-
 गानादिमिव, तं वरुण पुष्कराञ्जल निनिमेष पदयन्ती मुहूर्त निश्चल-
 मतिष्ठद्वाञ्जकया संयोजिता, पुष्कराञ्जल च गगना विद्वता मत्स्याना
 ललाटोन्न वद्धमनसं वीर्य स्वागमन योग्यविक्रमा नूपुरञ्चनि-

मकरोत्त.

पुष्कराञ्जल सहस्रैव अवणमनीहरेण नूपुरञ्चनिना समाकृष्ट-
 मानस सरभण सुलसुवमय्य — विगलितवनीभूता ज्योत्स्नामिव,
 धनवस्थयिनी सौदामिनीमिव विविक्तदंशवामिनी, कमलामिव, तप-
 स्यन्ती देवागनामिव, दंतवृत्तिवर्णादिभ्यां गंगामिव, दीवलसुखसिंहा-
 मस्तसंगकमपमानमुद्वलमुधुवा, मलकरथापितकुसुमसालागवलयम-
 समागतअमरकुलनीलरानीशोभयणा, मौक्तिकनूपणभूषितमनीहरे-
 कर्णपाशा, लवण्यसर्वस्ववैभवायाविलकदंशनीयमालयदेवा, यमुनानदी-
 नरगानि च सवती नयनकमलभ्या विनन्ददृष्टिभूषैकलपादयन्ती, स्पष्टत-
 मानीवृत्तिवर्णाज्जवाहनद्वयमपण्डितोद्देशकपरमणीयकपोता, अधी-
 कनोन्नम, १५, कन्यकपट्टी, अतिनिमित्तं लवण्यसौवर्षी इव विगलित-

तत्त्वविरुद्धता नत एव तद्वैदिकपिण तद्विषयाऽङ्कान्ते प्रतिबन्धं स्थाप्य-
 नाभिमतं राजकन्या संयोगिता विहितं युक्तमस्तेषां विधानं तद्वैदिक-
 दासी अथवा सऽपि सव्यापार इति कथ्यतां मां संसृज्यमानं स
 दासी. एतादृशा गुणवान्. पुनर्व्यासवद्विषयकन्या युक्तमन्येषां दासी-
 नान्यस्मै. यथाहि कृष्णाय केशिमणि, तथैव भवतेऽप्यय. इयं च
 सतत तद्वैदिकपिणश्चवर्णयुतजीविता स्थापितमपि न गृह्णन्तीत्यर्थः
 पिना वयमन्वेन त्वया मनो निवर्तयितुं चिरं प्रायति, परन्तु त्वया
 यद्यो न लब्धं प्रत्युत स यथा यथा नानाविधैकेषां यस्तथा कर्तुं प्रायते
 तथालयाऽस्या मनस्वयि परमासक्तमभवत्. सापत तु त्वद्विषय-
 खाजिता सम्प्रवृत्त वसन्तं वीक्ष्य परं हृत्प्रेमयत्. कदाचित् स
 कीर्तलं च दक्षिणान्तं स्पृशन्ती सद्य एव मुच्छति. कदाचित् त्रि-
 मूर्च्छ सहकरं मदवशेन पुनरपि भावयन्ती विलापयन्ती विषयं वृणी-
 मकालिकी विरलयति कदाचित् कुमुदमालाधवलमण्डपं वाग्निहम-
 मिष मन्थमाना गन्तुं चोत्सहते. कदाचित्-पूर्वाकर्षणैर्पूर्णं सहकार्य-
 स्थितस्य कोकिलस्य मनोरमाजातपान् श्रवणं देहकान् मन्थमाना
 स्वकर्णविव प्रपद्यते. किञ्चित् सन्दर्भमाधयाहिन. कीर्तलदाक्षिणान्त-
 दिक्षित समगतमख्यमाणं वात संभावितवद्वर्णयन्ती गृह्णन्तीत्यर्थः
 मां च प्रत्यक्षं कृतपुञ्जीराया देवता मन्थते. सापत तु त्वया विमा-
 र्जितं व्यापन्ती सततनिपतद्विषयमाकुलतेति. जामती काल-
 यापयति. पितृकृपाभया मनोमत्तं स्पृष्ट वसन्तमन्यमाना पुष्टपाकावस्था-
 विभाति. तथानि पुनर्व्यास ! तस्यामन्यमानो वा, अनेकपा वा,
 वासस्य वा, प्रेम वा त्वया तद्विषयवद्विषयः स्थापितऽविचारं त्वया-

ऽप्युत्पन्नं कर्तव्यं मतिं प्राययामिनि.